Адыгэ макъ

№18 (19783)
2011-рэ илъэс
МЭФЭКУ
МЭЗАЕМ и 3

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Партиехэм ялIыкIохэр ригъэблэгъагъэх

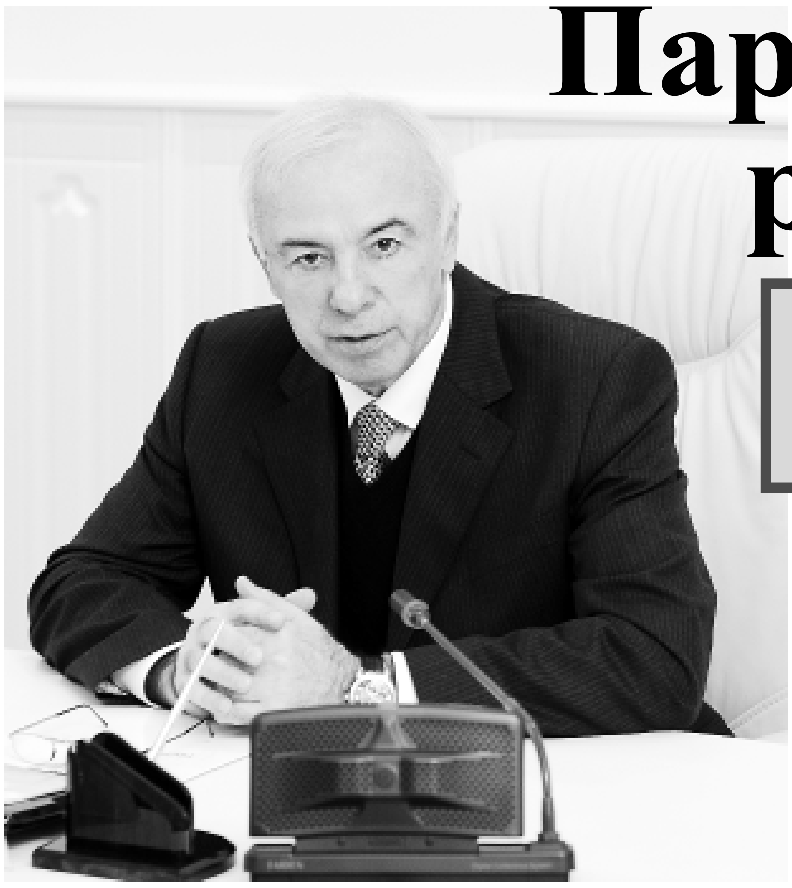

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан Урысые политическэ партиехэу «Единэ Россием», КПРФ-м ыкIи ЛДПР-м я Адыгэ шъолъыр къутамэхэм япащэхэр тыгъуасэ ригъэблэгъагъэх. ЗэIукIэгъум хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэу, «Единэ Россием» иштаб ипащэу КъумпIыл Муратрэ Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхьаматэу Хъут Юрэрэ.

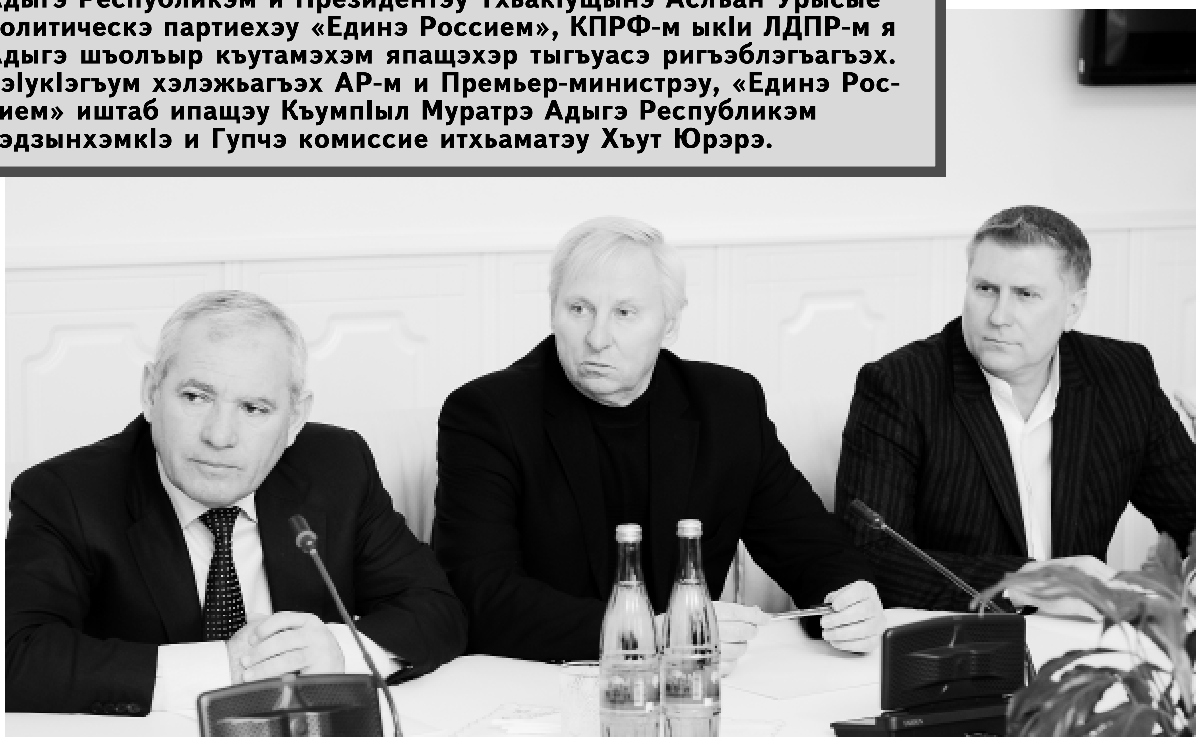

— Мыщ фэдэу партиехэм ялIыкIохэри, пащэхэри хэдзынхэм япэгъокIэу зы чIыпIэ апэрэу тыщызэрэугъои, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан. — Партиехэм зэгурымыIоныгъэ азыфагу къиухьагъэми, ар шъхьаихыгъэу зэраIонэу, Iофыгъохэм тызэдатегущыIэнэу ары зэIукIэгъур зыфызэхэтщагъэр. Зым ыкIыб адрэр щимыубыжьэу, тызыгъэгумэкIырэр тынэIу зэфэгъэзагъэу зэтIожьымэ нахьышIу.

«Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет исекретарэу Iэщэ Мухьамэд хэдзынхэр къэсынхэкIэ къэнагъэр зэрэмакIэр къыдалъытэзэ, партиехэм япрограммэхэм нахьыбэу ягугъу ашIыныр игъоу ылъытагъ. Законыр амыукъоу, лъэпкъ зэмызэгъыныгъэ къызыхэкIыщт псалъэхэр зэфамышIыжьыхэу, мамырныгъэ азыфагу илъэу хэдзынхэм ахэлэжьэнхэ зэрэфаем КПРФ-м икъутамэ ипащэу Евгений Саловым къыкIигъэтхъыгъ. ЦIыфхэм шIуагъэ къафэзыхьыщт Iофэу къэралыгъом щызэшIуахыхэрэм ащыщыбэм ЛДПР-м иIахь зэрахишIыхьэрэр къыIуагъ ащ ишъолъыр къутамэ ипащэу Игорь Андреевым, мамырныгъэ азыфагу илъэу, законым тетэу хэдзынхэм ахэлэжьэнхэм къыдыригъэштагъ.

Хэдзын кампаниер зынэсыгъэм кIэкIэу къытегущыIагъ хэдзынхэмкIэ Гупчэм итхьаматэ. Шъхьэихыгъэу хэдзынхэр зэрэкIощтхэм ыуж итынхэ зэрэфаер, законыр аукъо зэрэмыхъущтыр КъумпIыл Мурат къызэгущыIэм къыхигъэщыгъ.

Президентыри, Правительствэм ипащи партиехэм ягухэлъхэр къадэхъунхэу, гъэхъагъэхэр ашIынхэу къафэлъэIуагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым къытырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Ветеринарием ылъэныкъокIэ Урысые Федерацием иполномочиехэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм агъэцэкIэнхэу афагъэзагъэхэр зэшIохыгъэ хъунхэмкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иуполномоченнэ гъэцэкIэкIо орган ехьылIагъ

Урысые Федерацием и Законэу «Ветеринарием ехьылIагъ» зыфиIорэм тегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшIы:**

1. Ветеринарием ылъэныкъокIэ Урысые Федерацием иполномочиехэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм агъэцэкIэнхэу къафагъэзагъэхэр зэшIохыгъэ хъунхэм пае Адыгэ Республикэм ветеринариемкIэ и ГъэIорышIапIэ къэралыгъо хабзэм иуполномоченнэ гъэцэкIэкIо органэу гъэнэфэгъэнэу.
2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет инормативнэ ыкIи инэмыкI правовой актхэр мы Указым диштэхэу ышIынхэу.
3. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щыублагъэу мы Указым кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 31-рэ, 2011-рэ илъэс
N 7

Шапхъэхэр бэрэ аукъуагъэу къыхагъэщыгъ

Росздравнадзорым АР-мкIэ и ГъэIорышIапIэрэ къэралыгъо учреждениеу Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкIэ и Фонд икъутамэу Адыгеим щыIэмрэ зэгъусэхэу охътэ гъэнэфагъэм Iоф зымышIэрэ цIыфхэм яэкспертизэ республикэм ит IэзэпIэ-профилактическэ учреждениехэм зэрэзэхащэрэм епхыгъэу уплъэкIун 12 икIыгъэ 2010-рэ илъэсым щыIагъ.

Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщыр, жъэгъэузым зыщеIэзэхэрэ республикэ диспансерыр, Мыекъопэ къэлэ поликлиникэхэу N 3, 4, 5-р ыкIи къэлэ травмотологическэ поликлиникэр, Абадзехскэмрэ Дондуковскэмрэ адэт чIыпIэ сымэджэщхэр специалистхэм ауплъэкIугъэх.

ЦIыфхэм ялъэIукIэ «больничнэ листхэр» медучреждениехэм зэратыхэрэр уплъэкIугъэным пае къэлэ поликлиникэхэу N1,3,5-м, травмотологическэ поликлиникэм ыкIи поселкэу Западнэм дэт амбулаторием яIофшIэн зэрэзэхащэрэр зэрагъэшIагъ.

Ащ дакIоу IофшIапIэ языгъэгъотыхэрэм прокуратурэм ыкIи АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ лъэIукIэ зызэрафагъэзагъэм къыхэкIэу планым къыдыхэмылъытагъэу уплъэкIуни 6 зэхащагъ.

Специалистхэм зэфэхьысыжьэу ашIыгъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, медицинэ документацием игъэзекIон, цIыфхэм узыщяIэзэн фэе уахътэм, нэмыкI лъэныкъохэмкIи щыIэ шапхъэхэр псауныгъэр къэухъумэгъэным иучреждениехэм аукъуагъэхэу къыхагъэщыгъ. Охътэ кIэкIым хэукъоныгъэхэр дагъэзыжьынхэу ахэм унашъо афашIыгъ.

ДИН IОФЫГЪОХЭР

ШIошъхъуныгъэ яIэу

Шъачэ щыпсэурэ быслъымэнхэм яапэрэ къэлэ конференцие бэмышIэу щыкIуагъ Шэхэ-кIэй. Ащ хэлэжьагъэхэр зытегущыIагъэхэр непэ Урысыем къыщыхъурэ тхьамыкIагъохэр, тхьэшIошъхъуныгъэ зиIэ быслъымэнхэр зэутэкIырэ гумэкIыгъохэр арых.

Мы къалэм дэс быслъымэнхэу мин 20 фэдиз хъухэрэм ялIыкIохэр зэIукIэнхэ фаеу бэшIагъэ заIощтыгъэр. Ау мы аужырэ лъэхъаным Москва къыщыхъугъэ бырсырхэм а зэIукIэгъур нахь къагъэблэгъагъ. Iофтхьабзэм къыщыгущыIагъэхэм зэкIэми зэдырагъаштэу хагъэунэфыкIыгъ къэралыгъом рэхьатныгъэ илъыным пае кIочIэ пстэури къызыфэгъэфедэгъэн, жъалымыгъэм къэралыгъо органхэм ямызакъоу, цIыф къызэрыкIохэри, динэу алэжьырэм емылъытыгъэу, пэуцужьынхэ зэрэфаер.

— Лажьэ зимыIэ цIыфхэр уукIынхэр жъалымэгъэшху Тхьэм ыпашъхьэкIи, обществэм ыпашъхьэкIи, — къыщиIуагъ конференцием муфтиеу Емыж Нурбый. — Тикъэралыгъо зэбгырагъэзыным, лъэпкъ-хэр зэпагъэуцунхэм, экстремизмэм, терроризмэм тапэшIуеkIоным пае зыгу къэбзэ пстэуми тызэкъоуцон фае. ТезэгъынтлъэкIыщтэп жъалымыгъэу террористхэм зэрахьэрэм, ахэм ямыцIыфыгъэ зекIуакIэ диныр ылъапсэу, быслъымэнхэр дэихэу, цIыфыгъэнчъэхэу къагъэлъэгъонхэм зэрэпылъхэм. Тхьэ-шIошъхъуныгъэ зиIэ цIыфхэр а бзэджэшIагъэхэм апэчыжьэх, аумысых ыкIи. Тхьэр зыгу илъым нэмыкI цIыфым ыIэ тырищэщтэп.

Конференцием хэлэжьагъэхэр нэмыкI Iофыгъоу быслъымэнхэмкIэ мэхьанэ зиIэхэми атегущыIагъэх, акъылэгъу зэфэхъугъэх. Ахэм ащыщых лъэпкъ зэфэшъхьафхэм ялIыкIо быслъымэнхэу Шъачэ щыпсэухэрэм ядин организацие зэхэщэгъэныр, быслъымэнхэр нахьыбэу зыщыпсэурэ чIыпIэхэм мэщытхэр ащышIыгъэнхэр, ныбжьыкIэхэм япIуныгъэ зыкъегъэIэтыгъэныр, нэмыкIхэри.

— Шъачэ щыпсэурэ быслъымэнхэр нахь зэпэблагъэ хъунхэм Iоф дэтшIэн фае, — къыIуагъ Емыж Нурбый. — Ахэр адыгэх, ингушых, чэчэных, дагъыстаных е нэмыкI лъэпкъ щыщых тIозэ дгощынхэу, лъэпкъ пэпчъ ежь организацие шъхьаф иIэнэу щытэп, зы структурэу тыщытын фае. Тэ, динлэжьхэм, тикъэралыгъошхо тырицIыфых, ащ мамырныгъэ илъыным, пытэным, хэхъоныгъэ ышIыным тафэлэжьэныр типшъэрыль шъхьаI. Лъэпкъэу къызыхэкIыгъэм емылъытыгъэу, тинахьыжъхэр зэкъотхэу нэмыц техакIохэм апэуцужьыгъэх, я Хэгъэгу зэкIэми къызэдаухъумагъ. Тэри ащ фэдэ зэкъошныгъэ тазыфагу илъыным тыфапIугъ, ащ фэдэ осыет къытфашIыгъ. Тызэкъотэу, ткIуачIэ зэхэлъэу бзэджашIэхэм тапэуцужьын фае.

ЗэIукIэгъум щагъэнэфагъ IофышIэ купэу къыкIэлъыкIорэ къэлэ конференциер зэхэщэгъэным пылъыщтыр. Ащ Iофыгъо шъхьаIэу зыщытегущыIэнхэу рахъухьэхэрэм ащыщ къэлэ дин организацием изэхэщэн.

— Мыщ фэдэ организацие Шъачэ щызэхэтщэным бэшIагъэ ыуж тызихьагъэр, ау пэрыохъоу къэуцухэрэм ташIокIын тлъэкIыщтыгъэп, — еIо Шъачэрэ ТIопсэ районымрэ яIимам шъхьаIэу Шъхьэлахъо Батмызэ. — Джы ар къыддэхъуным тыщэгугъы. Быслъымэнэу Шъачэ щыпсэухэрэм экономикэм ылъэныкъокIи культурэмкIи кIочIэшIу яI, къалэм ыкIи зэрэкъэралыгъоу хэхъоныгъэ ашIынымкIэ ахэр къызыфэгъэфедэгъэнхэ фае.

ШэхэкIэй щыпсэурэ нэжъ-Iужъхэр къызыкIэлъэIухэрэм — совет хабзэм ыпэкIэ мыщ дэтыгъэ мэщытыр къэтыжьыгъэным — конференцием хэлэжьагъэхэм дырагъэштагъ. Ащ фэгъэхьыгъэ лъэIу тхылъыр Шъачэ имэрэу А. Пахомовым фагъэхьынэу рахъухьагъ.

НЫБЭ Андзор.

Мыекъуапэ ипрокуратурэ къыратхыкIы

ИIэнатIэ къызыфигъэфедагъ

ИкIыгъэ илъэсым итыгъэгъазэ и 14-м Л. В. Гринькова иIоф Мыекъопэ къэлэ судым ыIуагъ. Ащ иIэнатIэ къызыфигъэфедэзэ, бзэджэшIагъэ гъогогъуи 8-рэ зэрихьагъэу судым ылъытагъ.

Психолого-кIэлэегъэджэ, медикэ-социальнэ IэпыIэгъум ыкIи сэнэхьатым икъыхэхынкIэ Мыекъопэ къэлэ Гупчэм Гриньковар ипэщагъ. ИIэнатIэ къызыфигъэфеди, ипхъорэлъфэу А. В. Мухинар IофшIапIэм Iут фэдэу ыгъэпси, къэлэ бюджетым щыщэу сомэ 28206-рэ ежь ыштагъ.

Зэхэфын Iофхэр кIохэ зэхъуми, судыми Мухинам лажьэ имыIэу зилъытэжьыгъ. Судым Гриньковам къэралыгъо ыкIи муниципальнэ къулыкъу илъэсырэ ныкъорэм къыкIоцI ыгъэцэкIэн фимытэу, тазырэу сомэ 15000-рэ ыкIи условнэу илъэситIурэ мэзихырэ тырилъхьагъ.

Джы Гриньковам гъэсэныгъэм иучреждение пэщэныгъэ дызэрихьан фитэп.

А. ДОРОФЕЕВ.

Мыекъуапэ ипрокурор иIэпыIэгъу.

Маршруткэхэр зауплъэкIухэм...

2010-рэ илъэсым икIэухым транспортым лъыплъэрэ Федеральнэ Къулыкъум Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ цIыфхэр зезыщэрэ маршруткэхэр Мыекъуапэ щиуплъэкIугъэх ыкIи яIофшIэнкIэ щыкIагъэхэр къыхигъэщыгъэх.

Хэукъоныгъэхэм ащыщых транспорт къэуцупIэу щымыт чIыпIэхэм маршрут таксим цIыфхэр къызэрэщырагъэкIыхэрэр ыкIи зэрэщырагъэтIысхьэхэрэр, рейсым техьаным ыпэкIэ водительхэр медикхэм зэрамыуплъэкIухэрэр, маршруткэм тIысыпIэ чIыпIэу иIэн фаем нахьи нахьыбэ зэрэрагъэуцорэр.

Ахэм анэмыкIэу путевой тхьапэр водительхэм атхы зыхъукIэ хэукъоныгъэхэр хашIыхьэх. Ащ ратхэрэмкIэ къэпшIэн плъэкIыщтэп водителым сыхьат пчъагъэу Iоф зэришIагъэр.

УплъэкIунхэм якIэуххэмкIэ предпринимателипшIым хэукъоныгъэхэр зэрашIыгъэхэм къыхэкIэу административнэ пшъэдэкIыжь ахьын фаеу хъугъэ. АР-м и Арбитражнэ Суд иунашъо прокурорым къыдыригъэштагъ, водительхэм тазырэу сомэ минитIум къыщегъэжьагъэу щым нэс атыралъхьагъ.

Ш. АУЛЪ.

Мыекъуапэ ипрокурор иIэпыIэгъу.

Общественнэ организациехэмрэ къалэм игъэкъэбзэнрэ

ХэкIыр, пыдзафэхэр тыдэ шъуухьыхэра?

Мыекъуапэ иадминистрацие общественнэ организациемэ я Советэу щызэхащагъэм зэхахьэу щыкIуагъэр къалэм игъэкъэбзэн фэгъэхьыгъагъ.

Экономикэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Андрей Андреевым зэIукIэм къыщиIотагъ Мыекъуапэ хэкIхэр зэрэщыратэкъухэрэр, цIыфмэ ямыщыкIэгъэжь пыдзафэхэр, бэшэрэбхэр, нэмыкI пкъыгъохэр бгъэфедэнхэ зэрэплъэкIыщтыр.

Общественнэ организациехэм я Совет итхьаматэу В. Шустовыр, республикэм иобщественнэ организациемэ ялIыкIохэу А. Бэгъушъэр, А. Ильясовыр, А. Къуекъор, Н. Селезневыр нэмыкIхэри зэIукIэм къыщыгущыIагъэх.

Къалэм щыпсэухэрэм хэкIыр зэрэратэкъурэм культурэ ин хэлъын фаеу зэхахьэм къыщаIуагъ. Ары шъхьаем, урамхэм уарыкIо зыхъукIэ тхылъыпIэу уимыщыкIэгъэжьыр зэрыудзэщтыр умыгъотэуи къыхэкIы.

Дунэе опытэу щыIэр бгъэфедэнэу узыфежьэкIэ, хэкIэу е пкъыгъо пыдзафэу къыратэкъужьыхэрэм федэ къябгъэхьын плъэкIыщт. Перерабатывающэ заводхэр хэгъэгумэ яIэх. Бизнес цIыкIум пылъхэм Iофым зырагъэушъомбгъун алъэкIыщт. Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Михаил Черниченкэмрэ Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Вадим Николаевымрэ язэфэхьысыжьхэм къахагъэщыгъ ящыкIэгъэ заводыр ашIыным евро миллион 40 — 80 зэрэтефэщтыр. Ащ фэдэ мылъку джырэ уахътэ къалэм хьазырэу иIэп. Пыдзафэхэр, хэкIхэр зэрагъэфедэжьыщтхэм къалэм ипащэхэр егупшысэх.

Тикъалэ игъэкъэбзэн зэкIэми зэдытиIоф. Общественнэ организациехэр тапэкIэ нахь чанэу Iофым хэлэжьэнхэу тащэгугъы.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

ПСАУНЫГЪ

Япчъагъэ псынкIэу хэхъо

КIымэфэ лъэхъаным цIыфхэр анахь зэузыгъэмыкIырэ зэпахырэ узхэр — гриппымрэ пэтхъу-Iутхъумрэ — къызэутэкIыхэрэм япчъагъэ псынкIэу зэрахахъорэр тинэрылъэгъу. Роспотребнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIапIэ къызэритырэмкIэ, икIыгъэ тхьамафэм къыкIоцI (щылэ мазэм и 24-м къыщегъэжьагъэу и 31-м нэс) мы узхэм агъэгумэкIэу медицинэ учреждениехэм къякIолIагъэм ипчъагъэ «эпидемический порог» зыфаIорэм процент 48,8-кIэ шIокIыгъ. Нэбгырэ 2769-мэ пэтхъу-Iутхъур къанэсыгъ, нэбгыри 9-мэ гриппыр яIэу агъэунэфыгъ. Ау гъэнэфагъэ а зэпахырэ узхэр къызэутэкIыгъэхэм япчъагъэ зэрэнахьыбэр. Ар къызыхэкIырэр ушъхьагъу зэфэшъхьафхэр яIэу сымаджэхэм ащыщыбэхэр врачхэм адэжь зэрэмыкIохэрэр ары.

Мы узхэр анахьыбэу къызэутэкIыхэрэр, тхьамафэм къыкIоцI медицинэ учреждениехэм нахьыбэу къащэхэрэр кIэлэцIыкIухэу илъэси 3 — 6 ыкIи 7 — 14 зыныбжьыхэр ары.

Статистикэм къызэритырэмкIэ, бжыхьэ-кIымэфэ лъэхъанэхэм Урысыем щыпсэурэ миллион 30-м ехъумэ пэтхъу-Iутхъур къяутэкIы. Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием къытырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, а зэпахырэ узхэм ыкIи ахэм къахэкIырэ нэмыкI уз хьылъэхэм нэбгырэ миллиони 4,5-рэ фэдиз илъэсым къыкIоцI арэлIыкIы.

Специалистхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, пэтхъу-Iутхъур ыкIи гриппыр анахь къин къызыфэхъухэрэр, нэмыкI узхэри ащ нахьыбэу хэзыхыхэрэр зыныбжь илъэси 4-м нэмысыгъэ кIэлэцIыкIухэмрэ нэжъ-Iужъхэмрэ. Ащ пае мы зэпахырэ узхэм янэшанэхэм гу зэральыптагъэм лъыпытэу врачхэм адэжь укIон фае, ор-орэу узэIэзэжьыным ущымыугъоу.

Нэбгырэ пэпчъ ипсауныгъэ къыухъумэным пылъын фае. Мары медицинэ IофышIэхэм къыкIагъэтхэы бжыхьэ-гъэтхэ мазэхэм къакIоцI икъу фэдизэу учъыен (сыхьати 7 — 8-м нахь мымакIэу), жьы къабзэм нахьыбэрэ ухэтын, витаминхэр ыкIи микроэлементхэр а лъэхъаным организмэм нахь ищыкIагъэ мэхъухэшъ, ахэр игъэкъужьыгъэным ульыплъэн зэрэфаер.

Гриппыр е пэтхъу-Iутхъур къызынэсыгъэм гъомылапхъэу нахь псынкIэу, нахь IэшIэхэу организмэм «ыштэщтыр» ыгъэфедэн, бэрэ псы ешъон фае.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ къышIыгъэ заявлениер: «Ны мылъкур Iэрылъхьэу къаIыхыгъэным фежьэхэрэр хэбзэнчъэу мэзекIох»

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ алъигъэIэсыгъэ материалхэм атегъэпсыкIыгъэу ны (унэгъо) мылъкур гъэзекIогъэным пыхьэгъэ зэкъодзакIохэм афэгъэхьыгъэ уголовнэ Iоф 38-рэ правэухъумэкIо органхэм къызэIуахыгъ.

Сертификат зиIэхэм 2010-рэ илъэсым иIоныгъо ны (унэгъо) мылъкур гъэфедэгъэным ехьылIэгъэ документхэу къатыгъэхэм ахаплъэхэ зэхъум ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ иIофышIэхэм цIыфхэм къащэфыщт унэхэу зыцIэ къыраIуагъэхэм яадресхэу къагъэлъэгъуагъэхэм джэнджэшыгъэ къахалъхьагъ. Ащ тетэу ПФР-м и Къутамэ кадастрэхэр къэралыгъом егъэтхыгъэнхэмкIэ ыкIи картографиемкIэ Федеральнэ къулыкъум и ГъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм лъэIукIэ зыфигъази, ащ иIофышIэхэм уплъэкIунхэу ашIыгъэхэм нафэ къашIыгъ ны (унэгъо) мылъкумкIэ сертификат зиIэхэм къатыгъэ къэбархэр зэрэнэпцIыхэр.

Ащ къыпкъырыкIзэ, 2010-рэ илъэсым ибжыхьэ ПФР-м и Адыгэ Республикэ Къутамэ къалэу Мыекъуапэ ипрокурор ыкIи Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ лъэIукIэ зафигъэзагъ хэбзэнчъэгъэ зекIуакIэхэм ягъогупэ паригъэбзыкIы шIоигъоу. Джащ фэдэу правэухъумэкIо органхэм анаIэ тыраригъэдзагъ ны (унэгъо) мылъкур Iэрылъхьэу къаIыхыгъэным фэшI IэпыIэгъу зэрафэхъущтхэм ехьылIэгъэ роликхэр чIыпIэ телевидениехэм къызэрагъэлъагъохэрэм.

ПФР-м и Адыгэ Республикэ Къутамэ цIыф жъугъэхэм къэбархэр алъызыгъэIэсыхэрэ амалхэмкIэ ны (унэгъо) мылъкумкIэ сертификат зиIэхэм агу къыгъэкIыжьыгъ ащ фэдэ фэIофашIэхэр зыгъэцэкIэрэ коммерческэ организациехэм язекIуакIэ хэбзэнчъэу зэрэщытыр ыкIи ахэр пыщэгъу зышIыхэрэр хэбзэнчъэу зэрэзекIохэрэр.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ джыри зэ къеIо ны (унэгъо) мылъкур Iэрылъхьэу къаIыхыгъэным ехьылIэгъэ схемэ пстэуми хабзэр зэраукъорэр, ащ фэдэ фэIо-фашIэхэр афэзыгъэцэкIэщтэу зыIохэрэр зэрэзэкъодзакIохэр. Ны (унэгъо) мылъкумкIэ къэралыгъо сертификат зиIэхэу мэкъэгъэIухэм къатырэ схемэхэм ахэлэжьэнэу фежьэхэрэр хэбзэнчъэу мэзекIох, ащ фэдэ шIыкIэм къэралыгъо мылъкур зытелъытагъэхэм апэIумыгъэхьэгъэщтэу егъэпсышъ, ежьхэр зэкъодзакIохэм акъохьагъэхэу алъытэхэзэ агъэмысэщтых.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

ПшъэдэкIыжь рагъэхьыщт

Мыекъопэ районым ипрокуратурэ зэхищэгъэ уплъэкIунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, Iэзэгъу уцхэм ауасэ гъэнэфэгъэным ылъэныкъокIэ шапхъэу щыIэхэр аптекэ горэм ымыгъэцакIэхэу къыхагъэщыгъ. АщкIэ «ЩэфакIохэм яфитыныгъэхэр ухъумэгъэнхэр» зыфиIорэ федеральнэ законыр укъуагъэ хъугъэ.

УплъэкIунхэу прокуратурэм зэхищагъэхэм лъапсэу афэхъугъэр Мыекъопэ районым ит Абдзэхэ станицэм щыпсэурэ цIыфхэм ялъэIу тхылъ ары.

Зигугъу къэтшIыгъэ районым ит аптекэу N 17-м щащэщтыгъэ Iэзэгъу уцэу «Пиридоксина гидрохлорид» зыфиIорэм ыуасэу документхэм арытыгъэр сомэ 17,15-рэ, ау ежьхэм зэращэщтыгъэр сомэ 19,2-рэ. ЩэфэкIо нэбгырэ пэпчъ соми 2-м ехъу шIудахыщтыгъ. Джащ фэдэу препаратэу «Тиамина гидрохлоридым» ирозничнэ уасэ сомэ 17,5-рэ хъущтыгъэ, ау зэрэIуагъэкIыщтыгъэр сомэ 19,2-рэ.

Рецепт зыпымылъ Iэзэгъу уцэу «Фервекс с сахаром» зыфиIорэм ыуасэ сомэ 20-у витринэм телъыгъ. Ау документым зэритхагъэмкIэ ащ ыуасэ сомэ 18,5-рэ. Аптекэм ипащэ цIыфхэр ыгъэделэщтыгъэх, препарат пэпчъ щэфакIохэм сомэрэ ныкъорэ ашIудихыщтыгъ.

Район прокуратурэм зэхищэгъэ уплъэкIунхэм зэфэхьысыжьэу афэхъугъэхэм адиштэу, щэфакIохэр зыгъэделэщтыгъэхэ аптекэм ипащэ административнэ пшъэдэкIыжь рагъэхьынэу Iоф къыпагъэтэджагъ. ЦIыфхэм яфитыныгъэхэр ухъумэгъэнхэм и Федеральнэ къулыкъу АР-мкIэ и ГъэIорышIапIэ ар фагъэхьыгъ.

Мыекъопэ районым ипрокурорэу А.В. БЕЛОУСОВ.

ЦIыфхэр афэразэх

Мыекъуапэ дэт поликлиникэу N 5-м дэжь агъэзэкIорэ флюорографыр илъэс къэс щылэ мазэм къыщагъэуцу. Мы мафэхэм пчэдыжьым, сыхьатыр 9-м ехъулIэу тикъэлэ шъхьаIэ ирайон цIыкIухэу «Восход» ыкIи «Михайлово» зыфиIохэрэм ащыпсэурэ цIыфхэу флюорографиер зыкIу зышIоигъохэр мы чIыпIэм къыщызэрэугъоигъэх. Чэзыум хэтхэр нэбгырэ тIурытIоу автомобиль хьылъэм екIуалIэх, зарагъэуплъэкIу. Уипсаунытъэ изытет улъыплъэн зэрэфаер зэкIэми дэгъоу къагурэIо.

Мыщ фэдэ Iофтхьабзэ зэхэзыщагъэхэу жъэгъэузым зыщеIэзэхэрэ республикэ клиническэ диспансерым ипащэхэм ыкIи ятфэнэрэ поликлиникэм иврачхэм цIыфхэр лъэшэу афэразэх.

Флюорографыр зэрыт машинэм иводителэу Нэшъулъэщэ Налбый илъэс 32-рэ хъугъэу рулым кIэрыс. Мафэ къэс пIоми хъунэу ар гъогу тет. Илъэсым къыкIоцI республикэм икъэлэ шъхьаIэ пэIудзыгъэ псэупIэхэр врачхэм къакIухьэх, цIыфхэм япсаунытъэ изытет зэрагъашIэ, IэпыIэгъу афэхъух.

Рентген аппаратурэм Iоф дэзышIэрэр апшъэрэ квалификацие зиIэ лаборантэу, илъэс 40-м ехъугъэу Iоф зышIэрэ ХьакIэлI Борис ары. Ащ Мыекъопэ медицинэ училищыр къыухыгъ, специалист дэгъу, исэнэхьат фэшъыпкъэу, шIу ылъэгъоу мэлажьэ. Илъэс зэкIэлъыкIохэм республикэм ичIыпIэ зэфэшъхьафхэр ащ къыкIухьагъэх, цIыфхэм заIуигъэкIагъ, уз зиIэхэм ишIуагъэ аригъэкIыгъ. Ащ фэшI врач IэпэIасэм цIыфхэр фэразэх.

Леонид МЕРТЦ.

Сурэтхэм арытхэр: **лаборантэу ХьакIэлI Борис, зязыгъэуплъэкIу зышIоигъо цIыфхэр чэзыум хэтых.**

Усакъын фае

ГухэкIыми «терроризм», «теракт» зыфэпIощт гущыIэхэр аужырэ уахътэм нахьыбэу дгъэфедэхэ хъугъэ, бэми ахэр ашъхьэкIэ аушэтыгъэх. БлэкIыгъэ тхьамафэм Москва иаэропортэу «Домодедовэм» къыщыхъугъэр зы щысэ.

Специалистхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, террорист актым зыфэбгъэхьазырын плъэкIыщтэп, ау цIыфхэр бэу зыщызэхахьэхэрэ чIыпIэхэм, щэпIэ гупчэхэм, зыгъэпсэфыпIэхэм, шхапIэхэм, унэу узыщыпсэурэм, нэмыкIхэм ущысакъын фае. МЧС-ми, нэмыкI къулыкъухэми шъунаIэ зытежъугъэтынэу къыкагъэщыгъэ шапхъэхэр Iэпэдэлэл шъумышIыхэмэ, лъэшэу ишIуагъэ къэкIощт.

* ШъуимынэIосэ цIыфэу ямышIыкIэу зызыгъэпсырэм, зыпарэми ымыштэжьырэ пкъыгъоу щылъым, нэмыкIэу гуцаф шъозыгъэшIыхэрэм шъугу етыгъэу шъуалъыплъ ыкIи милицием иIофышIэхэм макъэ яжъугъэIу.

* ЦIыфэу зыщыщ шъумышIэрэм IалъмэкI е нэмыкI пкъыгъо къышъуIышъумых, шъо шъуIыгъыхэри зыпари алъымыплъэу къэшъумыгъанэх.

* ОшIэ-дэмышIэу зыгорэ къэхъугъэмэ унагъор зэрызекIощт планыр пэшIорыгъэшъэу ыгъэнэфэн фае.

* Ащ фэдэ зыхъукIэ унагъом исхэр чIыпIэу зыщызэIукIэжьыщтхэми рыгущыIэхэу, къызэдыхахымэ нахьышIу.

* ШъуагъэкIощын фаеу зыхъукIэ, анахьэу шъуищыкIэгъэщтхэмрэ унэм исхэм ядокументхэмрэ къызщышъумыгъэгъупшэх.

* ЦIыфыбэ зыщызэхэхьэрэ чIыпIэ шъукIуагъэмэ, шъузэрэчIэхьэгъэ пчъэм нэмыкI иIэмэ зыщыжъугъэгъуаз.

* Бэу унэхэм домофонхэр ахэтхэмэ нахьышIу, ячIыунэхэм ячIэхьапIэхэр гъэпытэгъэнхэ фае, дэкIояпIэхэм, коридорхэм узыгъэохъун зыпари атешъумыгъэуцу.

* Террорист акт зэхащэным ищынагъо щыIэ хъугъэмэ, унэм чIэсхэр чэзыу-чэзыоу ащ лъыплъэнхэ фае. Зыщыщ шъумышIэрэ цIыфхэм, автомашинэу унэм къекIуалIэхэрэм, дзыо, къэмлан е нэмыкIэу зэфэшIыгъэу къыIуанэхэрэм шъунаIэ атежъугъэт.

* МашIом зыкъиштагъэмэ, чIыгур сысыгъэмэ е зыгорэ къэуагъэмэ лифтым шъуитIысхьэ хъущтэп.

* Сыд хъугъэми шъумыгуI, шъузэхэмыбан, ар террористхэмкIэ Iэрыфэгъу, ау IэпыIэгъу къышъуфэхъущтхэмкIэ пэрыохъу мэхъу.

ТЕЛЕФОНХЭР БЭУ АТЫГЪУХ

Щылэ мазэм и 24-м къыщегъэжьагъэу и 30-м нэс Адыгэ Республикэм бзэджэшIэгъи 138-рэ щагъэунэфыгъ. Ахэр хъункIэн Iофэу 4, шъобж хьылъэхэр атещагъэхэу 2, гъэпцIэгъэ Iофэу 7, тыгъуагъэхэу 27-рэ, бзылъфыгъэхэм ябэныгъэхэу 5, наркотикхэм япхыгъэу 5, экономикэм ылъэныкъокIэ 8 мэхъух. Республикэм игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 5 къатехъухьагъ. Ахэм нэбгыритIу ахэкIодагъ, нэбгыри 6-мэ шъобжхэр хахыгъэх, водитель 45-рэ ешъуагъэу рулым кIэрысхэу къаубытыгъ.

ИкIыгъэ тхьамафэм уголовнэ лъыхъоным иIофышIэхэм макъэ къарагъэIугъ Мыекъопэ районым и Цицинскэ мэзхъызмэт хэбзэнчъэу мэзыр щыраупкIэу. Мэфитфэ бзэджашIэм оперативникхэр ежагъэх, лъыплъагъэх ыкIи къаубытыгъ. Апшеронскэ районым щыщ хъулъфыгъэу къаубытыгъэм мэзтеупкIэу Iоф ешIэ. ТыриупкIынэу щыт чIыпIэм игъунапкъэхэм ар арыкIи, чъыг лъапIэхэр риупкIыгъэх. Зэрарэу ащ къыхьыгъэр джы къалъытэ.

Красногвардейскэ район гупчэм ОВД-м иIофышIэхэм зэIукIапIэ къыщыхагъэщыгъ. Ащ изэхэщакIоу зэгуцафэхэрэ хъулъфыгъэр къаубытыгъ. Оперативникхэм ашIэщтыгъ ар зэрэнаркоманыр, ау ащ иунэ наркотикхэр щагъэхьазырхэу ыкIи нэмыкIхэр щырегъашъохэми щыгъозагъэхэп. Мы мафэхэм уплъэкIунхэр макIох, лажьэ зэриIэр загъэунэфкIэ, хъулъфыгъэм илъэсиплI хьапс тыралъхьащт.

Телефонхэр зытыгъугъэхэр къэгъотыгъэнхэм оперативникхэм яIофшIэн чIыпIэшхо щеубыты. Ащ фэдэу щылэ мазэм и 21-м Тульскэм щыпсэурэ бзылъфыгъэм, а мэфэ дэдэм МыекъуапэкIэ нэбгыритIум телефонхэр ашIуатыгъугъэх. Ащ ыпэкIэ (щылэ мазэм и 16-м) станицэу Дагестанскэм, а мэфэ дэдэм Мыекъуапэ телефонхэр ащашIуатыгъугъэх. Щылэ мазэм и 26-м милиционерхэм илъэс 16 зыныбжь кIалэу Мыекъуапэ щыпсэурэр къаубытыгъ. Ари илэгъу кIалэм тебани ителефон къытырихыгъ, ау псынкIэу ар агъэунэфыгъ ыкIи къаубытыгъ.

Телефонхэм шъуафэсакъынэу милицием иIофышIэхэр къышъоджэх.

АДЫГЭР АДЫГЭУ къэнэжьын фае

Тилъэпкъ итарихъ щыщ

(ЯтIонэрэ едзыгъу).

Яшэн-хабзэхэр ашIомыкIодэу, абзи ащымыгъупшэу хэхэс адыгэхэр псэунхэмкIэ Израиль фэдэу амалышIухэр зыщыряIэ къогъупэ дунаим тетынэп. Ежь тилъэпкъэгъухэми джар шъыпкъэр къаIоу зэп зэрэзэхэсхыгъэр. Джырт къэралыгъо ныбжьыкIэм щыпсэунхэм ифитыныгъэ къыдахыным фэшI ахэм къиныбэ альэгъугъ, яшэн-хабзэкIи, шъыпкъагъэу ахэлъымкIи, IофшIэным зэрегугъухэрэмкIи джуртхэм шъхьэкIафэ къызфарагъэшIыгъ. Кфар-Камэрэ Рихьаниерэ ащыпсэурэ адыгэхэм щыIэкIэ фэшIыгъэр къазылъыIэсыгъэр мы аужырэ илъэс тIокIыр ары. АщкIэ ишIогъэшхо къэкIуагъэу плъытэ хъущт зэджэгъогъу лъэпкъхэу джуртхэмрэ арабхэмрэ азыфагу исынхэ фаеу зэхъум ягъунэгъухэм зэфыщытыкIэ дэгъухэу адыряIагъэхэр къагъэнэжьынхэ зэралъэкIыгъэр. Ар къэзэрадэхъугъэр къэсIонэу сшIэрэп, ау политическэ оппонентхэм язэджэгъогъуныгъэ къыщыкIагъэ щыIэп. Ардэдэм тилъэпкъэгъухэу а къэралыгъом исхэм япчъагъэ макIэми, нэбгырэ минитф фэдиз ахэр мэхъух, шъхьэкIафэу къафашIырэм къыхэхьо зэпыт, гумэкIыгъо гори яIэп, ащ уимыгъэгушIон плъэкIырэп.

Къалэу Назарет экскурсиекIэ тызэкIом нэбгыришъэ фэдиз тыхъущтыгъэ. ТэхъутэмыкъоеекъэшъокIо ансамблэу «Нэфым» иартист ныбжьыкIэхэм, Адыгэ Республикэм къикIыгъэ делегацием акIыгъугъэх Кфар-Камэрэ Рихьаниерэ ащыщ ныбжьыкIэхэри. Хэхэс адыгэхэм тилъэпкъ шъуашэхэр зыщыгъхэр ахэтыгъэх, адыгэ быракъхэр зыдаIыгъыгъэх. Жъогъо 12-р зытет быракъ уцышъохэр зиIэдэжьхэу къэлэшхом иурам мыхъыжьэу ныбжьыкIэхэр зэрэрыкIохэрэр бгъэшIэгъонэу щытыгъ, ащ тыгу къыIэтыщтыгъ. А мафэм Назарет итарихъ гупчэ, иплощадьхэм защытплъыхьагъ, ресторан кIэракIэм щэджэгъуашхэ щытшIыгъ. Джы къызышIогъэшI мыщ фэдэ: тилъэпкъэгъу кIэлэгъуалэхэр адыгэ быракъхэр яIэдэжьэу Краснодар, Ростов-Дон е Шъачэ яурам шъхьаIэ рыкIохэу, Москварэ Питеррэ ягугъу къэсшIыхэрэп. Сыдэу ар къащыхъуныгъа? Тэрэз...

— Цыфхэу тызхэсхэм шъхьэкIафэ къызэрэтфашIырэм лъэшэу тегъэгушхо, — игуапэу къыкIегъэтхъы Гъыщ Риад. — Тишэн-хабзэхэр, тикультурэ мыщ щагъэлъапIэх, Iофыгъоу тызгъэгумэкIыхэрэм язэшIохынкIэ амалэу щыIэхэр правительствэм зэрехьэх, цIыф лъэпкъ цIыкIоу исхэм зэфэдэу ынаIэ атырегъэты. Къэралыгъом иIэшъхьэтетхэр адыгэ чылагъохэм къакIохэу хъугъэ. Тилъэпкъэгъухэм цыхьэшхо къазэрафашIырэм, шъхьэкIафэ къазэрэрахырэм ар ишыхьат.

Адыгэ хэхэсхэм ящыIэкIэпсэукIэ тапэкIэ нахьышIу хъуным фэгумэкIырэ къэралыгъор амал фэхъурэп Израиль щыпсэурэ адыгэхэр мы аужырэ илъэсхэм зэрихьылIэгъэ Iофыгъо къин дэдэм изэшIохын, — еIо Риад. — Непэ унагъо ашIэныр кьяхьылъэкIы. Мылъкур арэп Iофыр зыфэгъэхьыгъэр — тэ зэкIэ, Израилым щыпсэурэ адыгэхэр, мэкIэ-макIэзэ зэIахьылы тыхъугъэх, тиунэгъо ыкIи тилIэкIо лъапсэхэр джащ фэдизэу зэхэщыхьагъэ хъугъэхэшъ, псэогъу пшIыщтыр лъэшэу къыхэхыгъуаеу щыт.

Мы Iофыгъор анахьэу зызэхашIагъэр 1967-рэ илъэсым мэфих зыкъудыигъэ заоу щыIагъэм ыуж. Израиль щыпсэущтыгъэ адыгэхэм япчъагъэ бэкIэ нахь макIэ хъугъагъэ. Джолэн лъэгапIэхэм ащыпсэущтыгъэ хэхэс адыгэхэр, ахэр мин 15 фэдиз хъущтыгъэх, Сирием, Тыркуем, Иорданием, США-м кощыжьыгъагъэх. Гъыщ Самир ишъхьэгъусэу Иафэ заом къиныгъоу къафихьыгъэм дэгъоу щыгъуаз. Иафэ врач-генетик, медицинэ гупчэшхом щэлажьэ. Ащ ишIошIыкIэ, охътэ благъэхэм адыгэ хэхэсхэу лъыкIэ зэпэблагъэхэр зэрэщэжьхэ зэрэхъущтым тхьамыкIагъо къафихьын ылъэкIыщт Кфар-Камэрэ Рихьаниерэ якIэлэ-гъуалэхэм, а гумэкIыгъом хэкIыжьыпIэ къыфагъоты: джырэ технологиер къызфагъэфедэ, унагъо зышIэ зышIоигъохэм шъхьэгъусэ афэхъущтхэр адыгэ интернетым къыщалъыхъу, адыгэ пшъашъэхэу «зинасып» IукIагъэхэр унагъо ехьэхэшъ, Тыркуем, Иорданием, Европэм е Кавказым мэкощыжьых. Адыгэ кIалэхэм адыгэ хэхэсхэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэм, чIыгужъым шъхьэгъусэхэр къаращыхэшъ, ячылагъохэм къащэх.

Москобы щыщ адыгэхэр

Израиль щыпсэурэ адыгэхэм ятарихъ чIыгужъ, Урысыем гуфэбэныгъэ афыряI, шъыпкъэ, хьазабэу арагъэщэчыгъэр ащыгъупшагъэп. ЛъэпкъыркIодыпIэ изыдзэгъэ Урыс-Кавказ заор сыдэущтэу пщыгъупшэщта... ау адыгэхэр нахь куоу мэгупшысэх.

— КъызэтынэкIыгъэ пстэур тыгу къэдгъэкIыжьызэ, тапэкIэ тыплъэным зедгъэсэн фае, — къыкIегъэтхъы Риад. — Тэ Кавказыри, Урысыери тизэфэдэх, тыгукIэ тпэблагъэх. ГущыIэм пае, Урысыем футболымкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ ешIэ зыхъукIэ тыфэгумэкIы, тыгукIэ тыдеIэ, Израиль икомандэ зэрэдедгъаштэрэм фэдэу, текIоныгъэ къыдахымэ тигушIогъошху, ашIуахьымэ тыгу къео. Джащ фэдэ къабзэу Урысыеми, Кавказыми къащыхъурэ пстэури тыгукIэ зэхэтэшIэ. Джащ фэдэу щытыгъ, джащ фэдэщт тапэкIи. ШъошIа я XIX-рэ лIэшIэгъум КъокIыпIэ Благъэм кощыжьыгъэгъэ адыгэхэм арабхэр къызэряджэщтыгъэхэр? «Москобы къикIыгъэ цIыфых». НэмыкIэу кьэпIонэу хъумэ — «Москови-ем къикIыгъэ цIыфхэр». ЫужыкIэ охътабэ тешIагъэу, лъытэныгъэ къызэрэтфашIырэм ишыхьатэу, щэрджэскIэ къытаджэхэу хъугъагъэ.

НЫБЭ Андзор.
(Тисобкор.).

Сурэтхэм арытхэр: **Адыгеим икIыгъэхэм къалэу Назарет зыщаплъыхьэ; къуаджэу Рихьание идэхьапIэ дэжь щагъэуцугъэ тамыгъэр.**

ЗУЛКЪАРИН

А лъэхъаным — лъэхъанэу зыфасIорэм лIэшIэгъуныкъо тешIэгъэн — ЦуукI Налбый кIэлэ дэдагъ, апшъэрэ еджапIэр къыухыгъэ къодыегъэн фай: ищыгъэу, псыгъоу, ышъхьац шIуцIэу, жьым макIэу зэрихьэу, пальто кIыхьэми, плащми ыкIыб идзагъэу еджэпIэ коридорым е щагум (зы еджэпIэ унэм къикIмэ адрэм кIоу) бэрэ щыплъэгъунэу щытыгъ. БжъэдыгЪу лъэныкъом щыщыгъэп, игущыIакIэкIэ ар къэпшIэнэу щытыгъ. ЕдэпсыкъоееджапIэм директорэу къагъэкIуагъэу арыгъэ, тэри конституцием тыригъаджэу, тикласс къакIоу тхьамафэм зэ, тIо къыхэкIыщтыгъэ, пшъэшъэ нахь чъэпхыгъэхэр нэплъэгъу шъэфкIэ фычIэплъыхьэу, кIалэхэр IэнатIэу иIэм фэшI ехъуапсэхэу. Пшъашъэхэр зыгорэм щыгугъынхэу щытыгъэп — ежь фэдэу ныбжьыкIэу, ежь нахьи нахь дахэу шъхьэгъусэ къыздищэгъагъ Налбый. ТхьэмкIэ шыкур, бэмышIэу Налбый слъэгъугъэ, ышъхьац тIэкIу тхъуагъэшъ, ольэгъу, адыкIэ зэрэищыгъ, пытэу теуцозэ макIо, ыныбжь къыримыдзахэрэм фэд.

Сэри еджапIэм икомсомол организацие сыритхьамэтагъэти, Налбый директорыфэ бэрэ сыIукIэу, Iофхэм татегущыIэу хъугъэ. «Шашев» ыIозэ, къысаджэу ихьбзагъ, тиунэкъощу кIэмгуе-абдзэхэ лъэныкъом щыIэхэм арэущтэу яджэхэу къычIэкIыгъ. «Шашев, мо къычIахь зэ», сызычIэхьэм, тIэкIу IущхыпцIыкIи (мыщхэу, гупшысэу зыщыхъурэм, пытэ-шэнычъэ хьазырэу къыпшIошIынэу щытыгъ, къызэрэщхыпцIэу, зэрэгупцIэнэ-хьалэлыр плъэгъущтыгъэ), «Шашев, кушъхьэфачъэ уиIа?», «Кушъхьэфачъэр сыд?», «Адыгабзэ пшIэрэба, сэIо, велосипедыр арыба» (нэужым урысыбзи, адыгабзи дахэу зэришIэрэр бэрэ слъэгъугъ, къэралыгъо IофышIэшхоу, тхакIоу, профессорэу хъугъэ), «СимыIэмэ Iофа, къэдгъотынба»,— зыгорэм сиIофытэмэ зэрэшIоигъор къызгурыIуагъ. «Ащыгъум, ма мы бэшэрэбитIур (дэгъоу зэкIоцIыщыхьагъэх) кушъхьэфачъэм пыпхэри, Аскъэлае ошIэба?», сэшIэ сIоу сшъхьэ згъэсысыгъэ, «мыхэм арытыр спирт» (химиемкIэ опытхэр тшIы хъумэ, дгъэфедэу, спиртыр зыфэдэр сшIэу щытыгъ), «укIонышъ Аскъэлэе еджапIэм, мыхэр, ащ идиректор Блэгъожъ Зулкъарин, нэмыкI емытэу, ежьыр шъыпкъэм етыри, къыуитырэр къыздащи, къэкIожь!»

Джар ишIыкIэу Зулкъаринэ нэIуасэ сыфэхъугъ; бзылъфыгъэ цIыкIу горэм сеупчIыгъэти, «мо мы унэ нахь иныIом ихьи, коридорым уитми, ымакъэ инэу мэгущыIэшъ, угъоценэу щытэп, джа макъэр къызэрыIукIырэ пчъэм теу». Утеонэу ищыкIэгъагъэп, мэкъэ Iэтыгъэм секIугъ, пчъэр Iухыгъэу щытыти, псынкIэу сыкъихьэгъугъ: ари, Налбыи фэд, кIэлакIэ, тхъоплъышъо-шхъомчышъоу шъхьацышхо телъ. «Мыр, — еIо, — мыжъоф, мел зыфатIорэр ары, тэ спирт тиIэп, опытхэр тшIынхэ тлъэкIырэп, ежь мыжъоф иIэп, арыти тызэхъожьыгъ». ИлъэсыбэхъугъэуНалбыйи, Зулкъарини садэлажьэ, зэлъашIэрэ шIэныгъэлэжьых, кIэлэегъаджэх, профессорых, ау бэ тешIагъэми, щыIэныгъэм щызэшIокIодыгъэхэп, зэныбджэгъухэу, зэшыхэм фэдэу зэлъэкIох, зэдэлажьэх, яхъяри, якъини зэдыряеу щыIэнығъэ гъогум рэкIох. Тхьэм псауныгъэ къарет.

Зулкъаринэ джар ишIыкIэу нэIуасэ сыфэхъунэу хъугъэ — ау мы лIыр сымышIагъэмэ сIонэу зы мафэ къыхэкIыгъэп, зысшIэрэр лIэшIэгъуныкъом къехъугъэми. Ащ щыщэу ильэс тIокIитIу Iэпэ-цыпэ хъугъэу зы IофшIапIэм — университетым — тыщызэдэлажьэ, Iофыгъо горэхэмкIэ (шIэныгъэм фэгъэхьыгъэу) тызэнэкъокъоу къыхэкIыгъ, къабылкIэ ыштагъэм тещыгъуай, мышъхьэу къыбдэгущыIэнэу хьазыр ежь ышIошъ хъурэр ори уигъэштэным фэшI, ау тызэгурымыIуагъэу, гущыIэ лъэш зэфэтшIыгъэу къэсшIэжьырэп.

Ымакъэ Iэтыгъэу гущыIэныр шэны фэхъугъэшъ, умышIэу щытмэ, «арэп, мы лIыр ренэу губжыгъэ зэпыта сэIо» зыIони къахэкIы, губжырэп, ау Iофэу зытегущыIэрэм фэшъыпкъэу, къаигъэу тегущыI, ар зэриухэу джащ фэдэ къабзэу мэкъэшхо пыIукIызэ къэщхыжьынышъ, зэрэмыгубжыгъэр нэрылъэгъу къыпфэхъу.

(ИкIэух я 5-рэ нэкIуб. ит).

ЗУЛКЪАРИН

(Я 4-рэ нэкIуб. къыщежьэ).

Губжыпхэ, гумэкIыпхэ хъун ыIуагъэмэ, узгъэгубжыни, узыгъэгумэкIыни, исабыигъом къыщыублагъэу, ищыIэныгъэ къыхэфагъэр макIэп: шэныр кIэкIы, псынкIэ зышIырэр цIыфыр зыщызэтеуцорэ (цIыфыр цIыфы зыщыхъурэр) лъэхъаным бэу елъытыгъ. А лъэхъаныр ЗулкъаринэкIэ псынкIагъэп, ау ар ыщэIэн фаеу къэзышIыгъэр къиным зэкIэри зэрэхэтыгъэхэр ары. Пшхын щымыIэу, пщыгъын щымыIэу уиеджэгъу-уизэтеуцогъу илъэсхэр къызыпфычIэкIрэм, къиным уесэжьын фаеу мэхъу. Зулкъаринэ Нэшъукъуае къыщыхъугъ, ежь нэфэшъхьафэу шы-шыпхъуухэу нэбгырий иIагъ, ежь яплIэнэрэ кIэлагъ — нахьыжъхэм ащыщыгъ. Яти, яни армэу, мыпсэу-мылажьэхэм ащыщыгъэхэп, ягъашIэ Iофым хэмыкIхэзэ къахьыгъ; колхоз зыщэмыIэми лэжьэкIуагъэх, колхозым ыуж заор къемыжьэзэ, хабзэм къин зэригъэлъэгъугъэхэм ащыщыгъ; заори къинкIэ, мафэм чэщыр пыдзэжьыгъэу IофшIэныр аухын амылъэкIзэ, сабыйхэр алэжьыгъэх. Къиныр зэкъакIоу къакIорэп, аIо адыгэмэ: колхозымкIэ рагъэжьагъ, заор ащ къыкIэлъыкIуагъ, зэоуж илъэсхэр, зэкI пIоми хъунэу, зым ыуж зыр къыкIэлъыкIоу огъу илъэсыгъэх: ощх щымыIэмэ, чIыгум къыуитын щыIэп, чIым къимыхмэ, пшхын къыздипхын щыIагъэп. Нэшъукъуае къоджитIоу гощыгъагъэ, колхоз заулэ дэтыгъ; заом къынэужы хабзэм къафигъэпытагъэу, Бжъэдыгъу ит къоджабэмэ тутын къащагъэкIэу аублэгъагъ — коцыр нахь макIэу, лэжьыгъэ зэфэшъхьафхэр хьэсэ бгъузэмэ къащагъэкIэу: тутынашъор нахьыбэ хъугъагъэу сшIэрэп, ау заом къыпэм фэмыдэу нэужым колхоз шъофхэм тутыныр бэу ащыплъэгъунэу щытыгъ. Сянэ Нэшъукъуае щыпхъугъэти сянэжъ дэжь сыздищэу бэрэ къыхэкIыгъ.

Джа гъэблэ-огъу илъэсхэм атефагъ Зулкъаринэ иеджэгъу лъэхъанэ: Нэшъукъуае къоджитIум зы ублэпIэ еджэпIэ цIыкIу щэхъу дэтыгъэп, ар къызеухым Зулкъаринэ Пэнэжъыкъуае, етIанэ Джэджэхьаблэ ащеджагъ — кIомэ, къэкIожьзэ, чэщ къащырихэуи къыхэкIыгъ ое Iэе дэдэу зыхъурэм. Ушхэн фэягъэба — ары шъхьаем, ащкIэ узэкIолIэн-къыпкIэIэн щыIагъэп, цIыфхэр зэкIэ гъаблэм хэтыгъ. «Чэщ-зымафэм къыкIоцI сырныч коробкэ цIыкIум ызныкъом фэдиз къое цIынэ такъыррэ щэ стэчанныкъорэ нэфэшъхьаф сIумыфэу бэрэ къыхэкIыгъ», — ыгу къэкIыжьы а илъэсхэр Зулкъаринэ. Гъэр тIэкIу нахь зэтеуцоу лэжьыгъэ горэ къахьыжьми, къэбзэ-лъабзэу, хьамбарым иптэкъожьын щымыIэу, лэжьыгъэр токым къызэрэтыращагъэм фэдэу, чэщы, мафэ амыIоу аукъэбзыныешъ, шыку-цукукIэ, чэм тхьамыкIэхэр зыкIэшIэгъэ кухэмкIэ Шэбэнэхьаблэ дэжь Пшызэ Iушъо Iут лэжьыгъэ гъэтIылъыпIэм ращалIэщтыгъэ. А гъэтIылъыпIэр пэнэпцIэгъучIыч чэукIэ шIыхьагъэу щытыгъ, удэхьан-укъыдэкIынэу, уебгъукIонэу амал иIагъэп, Iашэхэр аIыгъэу дзэкIолIхэр Iутыгъэх. Гъаблэм унэгъо псаухэр, чылэм ызынықъохэр хэкIуадэхэу илъэсхэр къыхэкIыгъэх. Зы лъэныкъомкIэ Совет хабзэр, «зэдэрыпсэу щыIакIэр» щытхъум дедгъэхьыеу, адрэмкIэ пIэстэ такъыр зымыгъотырэ сабыйхэр, нэжъ-Iужъхэр етэкъоххэу зы илъэсэп зэпытчыгъэр. Ащ хэтэу, хэт къодыеу щымытэу, ипчэгу-кубзыпIэм хэтэу къэхъугъ Зулкъаринэ, ащ щыкомсомолыгъ, етIанэ щыпартийнагъ. Сыд пIуагъэкIи, Совет хабзэр къыубынэу ущымыгугъ, ыгукIи ыпсэкIи адэлэжьагъ: «Совет хабзэр мыхъугъэмэ, еджагъэу тиIэр бэу мэкIэни», — еIо непэ къызнэсыгъэм, ыIорэм шъыпкъэ горэ хэлъынкIи мэхъу, ащкIэ сенэкъокъурэп: ащ хэслъагъуи щыI — ыгукIэ ыштагъэм кIэрыкIыгъэп ныбжьи Зулкъаринэ. Шэн пытэ, шэн гъэтIылъыгъэушъхьафыгъэ зэрэхэлъым ари ишыхьат. АрынкIи мэхъу ащ фэдиз къиным пхырызыщи, шIэныгъэ иным фэзыщагъэр. Тхьэм кIуачIэу, гулъытэакъылэу къыритыгъэр зыщигъэфедэн ылъэкIынэу ежь хихыгъэр еджэнгъэсэныгъэр ары. Ащ кIэрыкIэу зы мафэ къыхэкIыгъэп, ащ хигъэхъоным пымылъэу уахътэ къекIугъэп — гъогухэр псынкIагъэхэп, ау лIыгъэрэ щэIагъэрэ къызыхигъэфагъ, гъогоу зыфыхихыжьыгъэм текIыгъэп.

Ар зы мэфэ закъоу е илъэс закъоу щытыгъэп; къоджэ еджапIэр къызеухым, кIэлэегъаджэхэр зыщагъэхьазырырэ училищым (Мыекъуапэ) щеджагъ, ащ нэуж кIэлэегъэджэ институтыр къыухыгъ (ари Мыекъуапэ дэт), тIэкIу тешIагъэу (охътэ гъэкIэкIыгъэкIэ) Краснодар дэт институтыр дэгъу дэдэкIэ къыухыгъ, ахэр зэкIэ тхылъэу, очеркхэу фатхыгъэхэм арыт. Ар, джыри зэ къэсIожьынышъ, лыягъэу шъозгъэгъэшIэгъонэу арэп, — сэ згъэшIагъорэр нэфэшъхьаф: Зулкъаринэ нэмыкIэу а унагъом джыри нэбгырий щапIугъ, зэкIэ профессор мыхъугъэми, гъэсэныгъэ дэгъу зэрагъэгъотыгъ. Ащ фэдиз сабыир ебгъэджэн, пфэпэн, бгъэшхэн фэягъэба, ар Iоф псынкI зыIорэм къиныр къыгурыIорэп — тэрэзэу мыпIугъэмылэжьыгъэ къахэкIыгъэп, ешъуакIо, тыгъуакIо, хъонакIо хъугъэхэп. Агъотрэ тIэкIум фэсакъынхэу, тэрэзэу рыпсэунхэу кIалэхэр апIугъэх. Еджэ зэхъум, сыд Зулкъаринэ амалэу иIагъэр? — стипендие цIыкIу гор, джырэ сомэ 200-м ыуасэкIэ епщэчынэу. «Сомэ лые горэ, чапыч лые горэ къызэрэдгъэнэным фэшI, Мыекъуапэ тыкъикIымэ лъэсэу тыкъэкIожьэу бэрэ къыхэкIыгъ, — къеIуатэ Зулкъаринэ, — а дгъотырэм тышъхьасыным, тымыгъэкIодыным ащ тыригъэсагъ». Гъогу къинэу къыкIугъэм джарэущтэу ынапэ къырехы Зулкъаринэ. «А Зул, — ары сянэ цIэу къысиIоу хэбзагъэр, — Тхьэм фэшI, шъузыфэсакъыжь, мыхъун шъухэмыхь, мыхъун яшъумыгъаIу»,— джащ фэдэ гущыIэ къытамыIуагъэмэ, тяни тяти губж гущыIэ ныбжьи къытфашIыгъэп, ау джащ фэдэ гущыIэ дахэри тэркIэ унэшъошхуагъ».

КъыгъэшIагъэр, къылэжьыгъэр Зулкъаринэ кIэлэегъаджэу къыгъэшIагъ, къылэжьыгъ: зэ гурыт еджапIэм, джы апшъэрэм, зэ кIэлэегъэджэ къодыеу, джы профессорэу. Ари тигъэзетеджэхэм амышIэрэкIэ арэп. Гу зылъязгъатэмэ сшIоигъор: цIыфым фэлъэкIынэу Тхьэм кIуачIэрэ акъылрэ къызыриткIэ, ар икъоу фэгъэфедагъэмэ, къызэрэхъугъэу, дунаим зыфытетыр егъэцакIэу щытышъ, уемынэгуй. Ащ фэдиз уахътэу ищыIэныгъэ зэпхыгъэ хъугъэм ихабзэхэр къыгурыIуагъэхэу, ахэри Тхьэм къыритыгъэ Iофым фигъэлэжьагъэхэмэ, фэдабэкIэ уфэрэзэн тефэ. Ар пфэлъэкIыным кIуачIи лIыгъи имыщыкIагъэу щытэп: макIэп зы лъэгапIэ горэм нэсыгъэмэ, ащ рыкъэеу мы тиурамхэм атетыр, машинэ IункIыбзэр Iапэм щигъэджэгумэ, кIэшъуикIэу, ученэ IофшIапIэ горэми Iут фэдэу, ахъщэ хэкIыпIэхэри дыриIэжьхэу. ПфэлъэкIмэ, ари емыкIоп, ау зыфэлъэкIырэр нахь макI, шIэныгъэлэжь IэнатIэ горэ зэригъотэу ахъщэ къэгъэхъэным (бизнес раIо) хэтIысхьажьыгъапэхэу, зэджагъэри ащыгъупшэжьыгъэу, ау цIыф зэхахьэ горэм хафэмэ, ыбгъэ еожьэу, ежь фэшъхьаф къымыгъэгущыIэу.

Зулкъаринэ ыгу етыгъэ шъыпкъэу лэжьагъэ, мэлажьэ джыри: Тхьэм ишыкуркIэ ыкIуачIэ илъ, иакъыл зэрэчан, игулъытэ хэшыпыкIыгъэу щыт. Псаунығъэр Тхьэм къыуитыгъэмэ, къэуухъумэным упылъыныр емыкIоп — жьыри, псыри (ышхырэмэ акIыгъоу) цIыфым фэгъэфедэшъумэ, ищыIэныгъэ гъогу нахь кIыхьэ мэхъу, ар лIэшIэгъубэмэ ащаушэтыгъ. Псаунығъэр мытэрэзымэ, щыIэныгъэм гъэхьагъэ щышIыгъуай. Ар къэсэзыгъаIорэри Зулкъаринары: ащ фэдизэу ытхыгъэр, Iофэу ышIагъэр ышIэ пэтзэ зы мафи щымыгъупшэу къэзыуцухьэрэ дунаим ыгузэгу ит: чIыопсыр шIу елъэгъу, ыгъатхъэу дэлажьэ, ежьыри къыдэлэжьэжьы. Илъэс 30 фэдиз ащ тешIэжьыгъэн фае, Зулкъаринэ урыс шIэныгъэлэжь цIэрыIо горэ игъусэу атхыгъэу Iэпэрытх тхылъ сыригъэджэгъагъ. Ар урыс поэзием природэр къызэригъэлъагъорэм фэгъэхьыгъагъ, тхылъыр нэкIубгъо 400 хъоу щытыгъ. Сыгу рихьыгъагъ лъэшэу: урыс поэзиер дэгъоу тхылъыр зытхыгъэмэ зэрашIэрэм щэч хэлъыгъэп, ашIэрэ къодыеу щымытэу ащ фэIэпэIасэхэу тегущыIэнхэр зэряамалыри нэрылъэгъугъ. КъыдагъэкIыным фэшI тхылъ тедзапIэ горэм Iэпэрытхыр ратыгъагъ, илъэс горэм макъи къамыгъэIоу, Iэпэрытхыри къамыгъэхьыжьыхэ зэхъум, зытхыгъэхэр кIэупчIагъэх: «щыIэжьэп, дгъотрэп» аIуи, хэкIыжьыгъэх. Джы фэдэу а лъэхъаным компьютер щыIагъэп, экземпляр заулэ хэуутыныр псынкIагъэп — джар икIодыкIэу Iэпэрытх хъарзынэр кIодынэу хъугъэ. Ыгу къеуагъ Зулкъаринэ, чIыопсым шIулъэгъоу ащ фыриIэр IупкIэу Iэпэрытхым итыгъ.

Ащ пае «природэм губж» Зулкъаринэ фишIыгъэп, ыныбжьыр мымакIэу щытми, зэмкIэ шхончыр ыIыгъэу, адрэмкIэ пцэкъэнтфыхэр арэу олъэгъу — Нэшъукъуае мыкIоу мэфэ гъэпсэфыгъо къызыхэкIрэр бэп. «Ощх уж гъогу лъэбанэм псэу ихъорэми Зулкъаринэ пцэжъые къыхидзын елъэкIы», — аIо нэшъукъуаемэ. Пцэжъыеешэным шъэфэу хэлъхэм ащыгъуаз, ахэр ежь-ежьырэу пцэжъыемэ алъыплъэзэ, зэригъэшIагъэх: псыхъом Iухьэмэ, мафэм изытет елъытыгъэу пцэжъыер зыхэс чIыпIэр къыхегъэщы. Пцэжъые зэфэшъхьафхэм узэряшэн фэе Iофыгъохэр дэгъоу ешIэх, пцэкъэнтф умыIыгъэу IэкIэ къэуубытын плъэкIынхэри щыIэх — ахэм яхабзэхэри къычIимыгъэщыгъэу щытэп. Пцэжъыеешэным фэгъэхьыгъэу бэмышIэу статья гъэшIэгъон ытхыгъэу седжагъ, къызгурыIуагъ — пцэжъыер зэрэIэшIу закъор арэп Зулкъаринэ ащ зыкIешэрэр, къэпIонэу щымытэу шъэф Iаджи хэлъ. Псэушъхьэу Нэшъукъое-Джэджэхьэблэ-Пэнэжьыкъое мэзхэм ахэсхэр ешIэх, мэзхэр, шъофхэр къыкIухьагъэу янэрэ ятэрэ яунэжъ къызекIолIэжькIэ тхъагъоу щыIэ пстэури итхъагъоу къыщэхъу.

А зэпстэур аукъодыеп, дунаим, щыIэныгъэм лъапсэу яIэхэр природэм ищыIэныгъэ щегъотых, щегъэунэфых — арыба бзэм анахь Iофэу иIэр. Ар зэригъэшIэным, зэхифыным Зулкъаринэ пылъ илъэсипшI пчъагъэ мэхъушъ. Ежь адыгэ кIал, къуаджэм къыщыхъугъ, ауми урысыбзэм ибзэ хабзэхэр зэгъэшIэгъэным иIахьэу хилъхьагъэр къэIогъуай. Урысыбзэм фэгъэхьыгъэу ытхыгъэхэм ежь урыс дэдэхэм осэшхохэр къафашIыгъэх. Ытхыгъэр бэшъ, ацIэ къесIорэп, еджэным, шIэныгъэлэжьыным пылъхэм ар ашIэ. Урысыбзэмрэ адыгабзэмрэ язэфыщытыкIэхэм афэгъэхьыгъэу шIэныгъэлэжьыным лъэгъо шъхьаф хихыгъ — тхылъми, статьями 300 фэдиз ытхыгъ, гъэзетым щыхиутыхэрэр хэмытэу. Ахэм бзэм ихэбзэ мыгъэунэфыгъэхэр ащызэхэфыгъэх, глаголым урысыбзэм, адыгабзэм ащыриIэ нэшанэхэр (зэрэзэтекIхэрэри, зэпэблагъэ зышIырэ лъэныкъохэри къыушъхьафыхэзэ) щыкIегъэтхъых, теорием фэгъэхьыгъэ гупшысэ гъэшIэгъонхэр, бзэм щыIэныгъэм щыриIэ мэхьанэр, ар зэрэщагъэфедэхэрэр къыгъэшъыпкъэжьхэзэ, къызэIуехых.

Бзэм ылъэныкъокIэ иIахь химышIыхьагъэу Iофыгъо горэ къэгъотыгъуай, ауми хэхыгъапэу зыпылъыгъэр, джыри бзитIушIэныгъэр (билингвизмэр) ары. Iофым фэгъэхьыгъэу ытхыгъэхэм теорием ылъэныкъокIэ мэхьанэшхо яIэу щыт. Ары, апэрэу, шIэныгъэ иным а IофшIагъэхэр хэзыщагъэхэр, ятIонэрэу, лъэпкъ бзэзэгъэшIэным хахъо езыгъэшIыгъэхэр. Ахэм анэмыкIэу — гущыIэлъэ пчъагъэ еджапIэм паеуи, нахьыбэ хъоуи, етIанэ узэдэгущыIэным фэгъэхьыгъэуи, зэп, тIоп джащ фэдэу къыхиутыгъэр.

Зулкъаринэ апэрэ гупшысэу иIэр иунагъу: ишъхьэгъусэу Ася, ыпхъуитIу, ыкъоу Заур. Нэбгырищри адыгэ сабыйхэу ыгъэсагъэх: урысыбзэр дэгъу дэдэу ашIэ, ауми адыгабзэр а сабыищмэ зэрагъэфедэрэм узэрегъэхъуапсэ. Сабыйхэм апшъэрэ шIэныгъэ яI, шъхьадж зэрепэсыгъэу Iоф ешIэ. Заур юридическэ Iофхэм яджагъэу щытышъ, зэджагъэм тефэу IофшIэныр ригъэжьагъэу мэлажьэ. Зулкъаринэ къызыхэкIыгъэ унагъом еджагъэр бэу къикIыгъ, Зулкъаринэ нэмыкIэу шIэныгъэхэмкIэ кандидатхэр, докторхэр яIэх. Ышэу Рэмэзанэ ыкъоу Хьазрэт ныбжьыкI нахь мышIэми, естественнэ шIэныгъэхэмкIэ гъэсэныгъэшхо иI, доктор, профессор, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иректор, хэгъэгум щызэлъашIэрэ шIэныгъэлэжь.

Лъапсэр куумэ, щэпкъыри шъхьапэри мыпытэнхэу амал зимыI, лъапсэм псы ыгъотмэ, щхэпс икъу IэкIэлъмэ, шъхьапэм къыпыкIэн фаер къыпымыкIэнэу щытэп. Лъапсэу иIэр Зулкъаринэ егъэлъапIэ, ижъхэм арыгушхозэ къехьы игъашIэ. Ежь еджэгъэшхоу, гъэсэгъэшхоу зэрэщытзэ — иакъыл чан къыубытрэр зэрэбэр нэрылъэгъу — «сятэ иакъыл сиIагъэмэ» ыIоу бэрэ зэхэохы. ЦIыфым лъагъоу чIышъхьашъом щидзыгъэр зэрэмыкIодыгъэр, пшэхъолъэ хэгъащэ ар зэрэмыхъугъэр, илъагъо нафэу, игъогу лъапсэр зэрэмыбгъузэр ащ къеушыхьаты. А гъогум къыщыготых илэгъухэу, иныбджэгъухэу, гъэсэгъэшхохэу адыгэ кIэлабэ: апэрэу ар ЦуукI Налбый, етIанэ Бузэрэ Ким, Къуныжъ Мыхьамэт, Шъхьэлэхъо Абу, Тхьаркъохъо Юныс, Къэбэртаем, Щэрджэсым ныбджэгъоу ащыриIэр бэ, урыс бзэшIэныгъэм пылъхэм Зулкъаринэ ыцIэ апашъхьэ къащыпIомэ, дэгъоу зэрашIэрэр, зэралъытэрэр, шIу зэралъэгъурэр къыраIолIэгъэ пчъагъэу тхылъхэм адэтхэм къаушыхьаты.

КIорэм игъогу нахь кIыхьэ мэхъу, сыд фэдэрэ гъогуи ащ зэпичыныр иамал. ГъогукIэхэр пыщылъых Зулкъаринэ, ыкIуачIэ илъэу гъэхъагъэхэр джыри зэришIыщтхэм тицыхьэ телъ.

ЩЭШIЭ Казбек.

БЗЫЛЪФЫГЪЭМ
июбилей пае фэгушIуагъэх

Заом иветеранэу Адыгэкъалэ щыпсэурэ Мария Гронь игугъу къэпшIымэ, ар зэрэщIыфышIур, гукIэгъуныгъэ зэрэхэлъыр, общественнэ IофшIэнхэм чанэу ахэлажьэзэ къызэрихьыгъэр къыуимыIонэу къалэм имыазакъоу, Теуцожь районым инахьыжъхэми зы нэбгыри къахэмыкIынэу тэгугъэ. ЩыIэныгъэ гъогу къин, гъогу шIагъу ащ къыкIугъэр.

1921-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 24-м Нижегородскэ хэкумкIэ селоу Ревезень къыщыхъугъ, щапIугъ. ЕджапIэр къызщиухыгъэмрэ лъыгъэчъэ заом икъежьэгъурэ зэтефагъэх. Апэу ипшъэшъэгъухэр игъусэхэу пыир якъалэ къыдэзымыгъэхьащтхэ окопхэр атIыщтыгъэх. ЕтIанэ 1942-рэ илъэсым ищылэ мазэ ежь илъэIукIэ заом макIо. НКВД-м иящэнэрэ армие къулыкъур щихьынэу мэхъу. Калининскэ, Прибалтийскэ, Апэрэ Белорус фронтхэм ямэшIо гъогухэр бзылъфыгъэ цIыкIум зэпичыгъэх, Берлин нэсыгъ, фашистхэм ярейхстаг дэжь текIоныгъэр къызэрэдахыгъэр щызгъэмэфэкIыгъэхэм ахэтыгъ.

— ТигушIуагъо гъунэнчъагъ, — еIо ащ. — ТыгушIощтыгъ ыкIи тыкъэчэфынчъэщтыгъ. ТыгушIощтыгъ текIоныгъэр къызэрэдэтхыгъэм фэшI, тычэфынчъэщтыгъ тиныбжьхэм, тIахьылыбэ зэрэхэкIодагъэм, тикъалэхэр зэрагъэстыгъэхэм, зэрэзэхакъутагъэхэм афэшIыкIэ.

Зэо гъогухэм къащилэжьыгъэ бгъэхалъхьэхэри къыфагъэшъошагъэх. Жъогъо Плъыжьым, Хэгэгу заом яорденхэр, медалэу «За Победу над Германией» зыфиIорэр къыратыгъэх.

Зэо ужым Мария Гронь оккупационнэ дзэкIолIхэм ахэтэу 1947-рэ илъэсым нэс дзэм къулыкъу къыщихьыгъ. Ащ ыуж ишъхьэгъусэу Александр игъусэу ар зыщыщ Теуцожь районым къэкIо. Зэоуж лъэхъаным ишъхьэгъусэ ВЛКСМ-м ирайком иятIонэрэ секретарыгъ. ЕтIанэ Iоф ышIэнэу Сахалин загъакIом Марие ащ дыщыIагъ.

Зэшъхьэгъусэхэм Адыгэкъалэ къызагъэзэжьыгъэр 1978-рэ илъэсыр ары. Джащ къыщегъэжьагъэу лIэшIэгъу щанэм кьехъугъэшъ Мария Гронь мышIыжьэу общественнэ IофшIэнхэм чанэу ахэлажьэ, ныбжьыкIэхэр къэралыгъор шIу альэгъоу, ащ ипатриотхэу пIугъэнхэм фэлажьэхэрэм якIэщакIу.

Щылэ мазэм и 24-м заомрэ IофшIэнымрэ яветеранэу Мария Гронь ыныбжь илъэс 90-рэ хъугъэ. Ащ фэшI бзылъфыгъэ лIыхъужъыр, къалэм иадминистрацие къырагъэблагъи, агъэлъэпIагъ, фэгушIуагъэх, фэхъохъугъэх. А мэфэ зэхахьэу юбилярым фызэхащэгъагъэм къекIолIэгъагъэх заом иветеранхэр, общественнэ организациехэм япащэхэр, нэмыкIхэри.

Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый мэфэкI зэхахьэр къызэIуихызэ къыIуагъ Мария Гронь изэо гъогухэр зэрэкъиныгъэхэр, зэрэкIыхьагъэхэр. Ахэр пытагъэ къызхигъафэзэ зэпичыгъэх пшъэшъэ ныбжьыкIэм. Изэо гъогухэр Берлин щиухыгъэх, бгъэхалъхьэ лъапIэхэри къыфагъэшъошагъэх. Ахэм къаушыхьаты текIоныгъэр къыдэхьыгъэным, пыир зэхэкъутэгъэным иIахьышIу зэрахишIыхьагъэр. Зэо ужым пый мэхьаджэм зэхикъутэгъэ хьызмэтыр зыпкъ изыгъэуцожьыхэрэм апэ итызэ къыхьыгъ.

— Мария Гронь тэрыкIэ щысэтехыпI, — къыIуагъ Хьатэгъу Налбый. — Тикъалэ къызыдэхьагъэм къыщегъэжьагъэу сыд фэдэ IофшIэнэу администрацием къырихьыжьэхэрэм зэрилъэкIэу ахэлажьэ, ахэм якIэщакIу, тиныбжьыкIэхэр шIум, дэхагъэм афэзыпIухэрэм ащыщ. Арышъ, Мария Михаил ыпхъур, уиIофшIагъэхэм осэшхо афэтэшIы, лъытэныгъэшхо къыпфэтэшIы, тызэрэпфэразэр тикъэлэдэсхэм ацIэкIэ къыосэIо. Тыфай бэрэ ташъхьагъ уитынэу, щысэтехыпIэу, упчIэжьэгъоу утиIэнэу. СыпфэлъаIо псаунытъэ пытэ уиIэнэу, бэгъашIэ ухъунэу, уигухэлъхэр къыбдэхъухэу ущыIэнэу.

Джащ фэдэ гущыIэ фабэхэр риIохэзэ, Хьатэгъу Налбый юбилярым ритыгъэх къалэм иадминистрациерэ народнэ депутатхэм я Советрэ зэрэфэгушIохэрэр, зэрэфэлъаIохэрэр зэрытхагъэр, ахъщэ шIухьафтынхэр ыкIи къэгъэгъэ Iэрамышхо.

Джащ фэд Мария Гронь ыныбжь илъэс 90-рэ зэрэхъугъэм фэшIыкIэ фэгушIуагъэх, шIоу щыIэр къыдэхъунэу фэлъэIуагъэх къалэм инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Отэхь Рэщыдэ, заом иветеранхэу ЦIыкIу Индрыс, Iэшъынэ Сэфэрбый, Чэтыжъ Исмахьилэ, ветеранхэмрэ нахьыжъхэмрэ якъэлэ советхэм ятхьаматэхэу Джэндэрэ Мосэрэ Iэшъынэ Казбекрэ. Заом иветеранэу, Сталинград зэошхом, Курскэ дугам дэжь щыкIогъэ зэхэо пхъашэм ахэлэжьагъэу Джамырзэ Даутэ зэхахьэм къэкIошъугъэпти, ащ ыцIэкIэ ышыпхъоу Джамырзэ Гощнагъо гущыIэ фэбабэ юбилярым къыфиIуагъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Тисабыйхэм тафэжъугъэсакъ

Щыфыр ымышIахэу уахътэм къыщенэ. ЫшIэн фаеу ымышIагъэм къин регъэлъэгъу. БлэкIырэм кIэхьажьыгъуай. Джащ фэдэх адыгэхэм шэн-зэхэтыкIэ дахэу, намысэу, лъэпкъ шIулъэгъоу, гуфэбэныгъэу иIагъэхэм талъыбанэзэ уахътэм зыдехьых. Адыгэ тхылъхэм тяджэжьырэп, ыдэлъфыбзэр хэтэпэмыхь тэшIы, ахэр нахьыжъхэми ялажь. Цıыфым гукъабзэкIэ ышIэрэ Iофыр къыдэхъу. Бзэм икъэIэтыжьын тызэкъотэу тыдэжъугъэлажь. Унагъохэм къатенэрэри бэ. «Жъогъобыныр», гъэзетэу «Адыгэ макъэр» нахьыбэу къиттхыкIыхэ зыхъукIэ, сабыйхэри ахэм ахэплъэщтых, яджэщтых, бзэр шIу альэгъу хъущтых. Нахьыжъхэр зыфаем нахьыкIэхэри фэещтых. Тисабыйхэр IупкIэх, Тхьэм мамырныгъи, насыпи къарет. Гъогу тэрэз зэрэтетщэщтхэм тыпыжъугъэлъ, етIанэ ежьхэми зэрэадыгэхэм уасэ фашIэу къэтэджыщтых.

ХЬАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.

ПРАВЭМ ИШАПХЪЭХЭР

ЗЭХЪОКIЫНЫГЪЭХЭМ ЯШIУАГЪЭКIЭ

Урысые Федерацием и Конституцие ия 37-рэ статья ия 3-рэ Iахь егъэнафэ зэфэмыгъэдэныгъэ нэшанэ хэмылъэу ыкIи федеральнэ законодательствэм лэжьэпкIэ анахь макIэу ыгъэнафэрэм къыщымыкIэу цIыфым IофшIэнэу ыгъэцэкIагъэм къыкIэкIуагъэр етыгъэн фаеу.

А конституционнэ фитыныгъэр гъэцэкIэжьыгъэным фэшI цIыфхэм IофшIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр къызэраухъумэрэ шIыкIэхэр хэбзэихъухьакIом ыгъэнэфагъэх. ГущыIэм пае, Урысые Федерацием IофшIэнымкIэ икодекс ия 352-рэ статья егъэнафэ цIыфым IофшIэнымкIэ фитыныгъэу иIэхэр къыкIэлъыкIорэ шIыкIэхэмкIэ къэухъумэгъэнхэ ылъэкIыщтэу: цIыфхэм IофшIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр ежь-ежьырэу къаухъумэнэр; цIыфхэм IофшIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр ыкIи законым ыгъэнэфэрэ яшIоигъоныгъэхэр профессиональнэ союзхэмкIэ къэухъумэгъэнхэр; IофшIэн фитыныгъэхэмкIэ законодательствэм ыкIи нэмыкI норматив актхэм агъэнэфэрэ шапхъэхэр зэрагъэцэкIэжьыхэрэр къэралыгъом зэриуплъэкIурэр; судкIэ фитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр.

Ахэм анэмыкIэу, гражданиным лэжьапкIэ етыгъэнымкIэ, джащ фэдэу пенсиемкIэ, стипендиемкIэ, пособиемкIэ ыкIи нэмыкI тынхэмкIэ фитыныгъэхэр рагъэгъотынхэ алъэкIыщт Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 145.1-рэ статьяу 1999-рэ илъэсым игъэтхапэ кIуачIэ зиIэ хъугъэмкIэ уголовнэ пшъэдэкIыжь арагъэхьызэ. А статьям цIыфхэр зыгъэлажьэхэрэм — физическэ лицэхэм уголовнэ пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэным ехьылIэгъэ зэхъокIыныгъэхэр зэгъогогъу ныIэп, 2007-рэ илъэсым ибэдзэогъу, зыфашIыгъэхэр. Ахэр фашIынхэ фаеу хъугъагъэ хэгъэгум иобщественнэ ыкIи экономикэ щыIакIэ зэхъокIыныгъабэ зэрэфэхъугъэм ыпкъ къикIэу.

Мы лъэхъаным, анахьэу финанс кризисыр къызежьагъэм къыщыублагъэу, лэжьапкIэр ыкIи нэмыкI тынхэу законым ыгъэнафэхэрэр ипIалъэм аIэкIэгъэхьэгъэнхэм Урысыем мэханэу щыриIэм хэхъуагъэ нахь, къыкIичыгъэп. Ар къыдильытэзэ, хэбзэихъухьакIом 2010-рэ илъэсым тыгъэгъазэм Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 145.1-рэ статья зэхъокIыныгъэ шIукIае фишIыгъ ыкIи ахэм 2011-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 7-м кIуачIэ яIэ хъугъэ.

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 145.1-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехьылIагъ» зыфиIоу номерэу 382-ФЗ зытетэу 2010-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 23-м аштагъэм зигугъу къэтшIырэ шапхъэхэр нахь игъэкIотыгъэу ыгъэпсыгъэх ыкIи ахэм агъэнафэ:

— лэжьапкIэр ыкIи законым ыгъэнэфэрэ нэмыкI тынхэр зыфэдизхэр ыкIи ахэр зыщарамытыгъэ пIалъэхэр (апэрэ Iахьыр), мэзищым ехъу лэжьапкIэм щыщ Iахь гори зэрарамытыгъэр (ятIонэрэ Iахьыр), зыцIэ къетIогъэ зекIуакIэхэу къиныгъошхохэр къэзытыгъэхэр (ящэнэрэ Iахьыр);

— бзэджэшIагъэ зезыхьэгъэ субъект лъэпкъхэм ахагъэхъуагъ — организацием ипащэ, цIыфхэр зыгъэлажьэхэрэм — физическэ лицэхэм ямызакъоу, филиалым, лIыкIо лэжьапIэм, организацием ихэушъхьафыкIыгъэ нэмыкI структурэ подразделение ипащэ пшъэдэкIыжьэу ахьырэр;

— пшъэдэкIыжь лъэпкъхэу сомэ мин 500-м нэсэу, е мэзэ лэжьапкIэм фэдизэу, е пшъэдэкIыжь зыхьырэм илъэсищым къыкIоцI нэмыкI федэу къыIэкIэхьагъэм тегъэпсыхьэгъэ тазыр атыралъхьан алъэкIыщтэу; IэнэтIэ гъэнэфагъэхэр е IофшIэн лъэпкъ гъэнэфагъэхэр илъэситфым къыкIоцI зэрахьанхэ фимытхэу; илъэситфым нэсэу хьапс атыралъхьан алъэкIыщтэу егъэнафэ.

Гражданхэр къэухъумэгъэнхэм ыкIи фитыныгъэу яIэхэр ягъэгъотыгъэнхэм ишIыкIэхэм къафэдгъэззэжьзэ, къэтIон тлъэкIыщт мысагъэ зытелъым уголовнэ пшъэдэкIыжь егъэхьыгъэным ехьылIэгъэ шIыкIэ пстэуми анахь зэхэпшIэнэу шIуагъэ къызэритырэр. Iофыр ащ зэрэтетыр суд практикэм нафэ къешIы.

ЩысэхэмкIэ къэдгъэшъыпкъэжьын. Следственнэ гъэIорышIапIэм илъыхъуакIохэм къызэтынэкIыгъэ 2010-рэ илъэсым лэжьапкIэр зэрарамытыгъэм ехьылIэгъэ бзэджэшIагъэхэмкIэ уголовнэ Iофи 8 къызэIуахыгъагъ ыкIи зэхафыгъагъэх. ПэшIорыгъэшъ лъыхъон IофшIэнхэм кIэухэу афэхъугъэхэм атегъэпсыкIыгъэу, ахэр Адыгэ Республикэм исудхэм алъагъэIэсыгъагъ. Ахэр зэхафыхэзэ, организациехэм япащэхэу агъэмысагъэхэм цIыфхэм материальнэ чIэнагъэу арагъэшIыгъэр зэрэпсаоу аратыжьыгъ. ЗыцIэ къетIогъэ уголовнэ IофхэмкIэ зэрагъэмысэхэрэ унашъохэр судхэм ашIыгъагъэх, тазыр арагъэтыщтэу пшъэдэкIыжь атыралъхьэгъагъ.

АцIэ укъэбзыжьыгъэным телъытагъэхэм, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, лъыхъон IофшIэнхэр зэрахьэхэ зэхъум мысагъэу ательым зэреуцолIэжьыгъэхэм ыкIи фэдэ къыхамыгъэкIыжьыщтэу Iуагъэ къызэратыгъэм, IофышIэхэм материальнэ чIэнагъэу арагъэшIыгъэр зэрапщыныжьыгъэм къыхэкIэу, уголовнэ Iофи 3 къагъэуцугъагъ.

Мы уголовнэ IофхэмкIэ лъыхъон IофшIэнхэр кIохэзэ, нэбгырэ 350-м IофшIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр арагъэгъотыжьыгъагъэх, ахэм материальнэ чIэнагъэу арагъэшIыгъэ сомэ миллиони 8 фэдизыр аратыжьыгъагъ.

ЛэжьапкIэр ямытыгъэным ехьылIэгъэ бзэджэшIагъэ зезыхьэгъэ пащэ горэм зызэригъэбылъыжьыгъэм ыкIи ащ зэрэлъыхъухэрэм ехьылIэгъэ къэбар зэратыгъэм къыхэкIэу, зы уголовнэ Iоф икъоу зэхамыфыгъэу къагъэуцугъ.

ТызытегущыIэрэ Iофым ехьылIэгъэ зы уголовнэ Iоф изэхэфын мы лъэхъаным ыуж итых.

ЫпшъэкIэ къыщытIуагъэхэр къызэфэтхьысыжьыхэзэ, хэгъэунэфыкIыгъэн фае бзэджэшIагъэхэм, ахэм ахэхьэ лэжьапкIэр ипIалъэм зэрарамытырэри, яхьылIэгъэ къэбархэм гражданхэм лъыхъокIо органхэм зызэрафагъазэрэр якъэкIопIэ шъхьаIэу зэрэщытыр. ЧIыпIэу зыщызэрахьагъэм ыкIи бзэджэшIагъэр зызэрахьагъэм пIалъэу тешIагъэм, къэбархэр икъоу зэрэмыгъэпсыгъэхэм, ахэр къызэратыгъэхэ шIыкIэм, джащ фэдэу бзэджэшIагъэхэр зэхэзыфынхэ фэе ведомствэхэм ямылъытыгъэу, бзэджэшIагъэхэм яхьылIэгъэ къэбархэр аIахых Урысые Федерацием и ЛъыхъокIо комитет и ЛъыхъокIо гъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм ичIыпIэ лъыхъокIо отдел пстэуми. Ащ нэмыкIэу, бзэджэшIагъэхэм яхьылIэгъэ къэбархэр электроннэ шIыкIэм тетэу ЛъыхъокIо гъэIорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм «Интернет» сетым щыриIэ официальнэ сайтымкIэ WWW.sk01adyg@maI.ru къылъагъэIэсынхэ алъэкIыщт.

ДАУР Айтэч.

УФ-м и СК и СУ-у АР-м щыIэм процессуальнэ уплъэкIунымкIэ иотдел ипащэ игуадз, юстицием иполковник.

КЪУИКЪО Шыхьамбый

«Уилъагъо лъэужыр щэкIуасэ...» ***

Зыкъэт, мэшIохьыр, зыкъэт!
Осэпс къехыгъакIэм ухэт!
Уилъагъо лъэужыр щэкIуасэ,
Уаужы къикIыгъэм уегъасэ!
Сигугъэ къыплъысхьызэ сыпшъыгъ!
ГукIэгъу ныкъом ыпэ уишъыгъ!
Псапэ пшIэным гухахъо къыуеты,
Уинасып къоджэ пчэгум щекIуты,
Къысадж, мэшIохьыр, къысадж!
Ныбжьыкъу сыфэхъун, мардж!
Уфаемэ, лъэмыдж зысшIын!
ПшIокIуасэмэ, машIоу сыстын!..

СыкIозэ, непэ сылъэпэуагъ!
Сылъэпэуагъ, сыгуи къеуагъ!
Тыгъосэрэ гухэлъыр лъызгъэкIотагъ,
Ау усэ ныкъотхыр къысэгоуагъ!

Хыр мэуалъэ,
Гупшысэм инэпкъ мэкIуатэ.
Ор IэпакIэр мыпшъыжьэу мэлъатэ,
Ошъогу пакIэм лъагъор маплъэ.

Тыгъэр гуIэу, лъэпэрапэу зытIысыжькIэ,
Бзый къутагъэр ныкъоуIэу чIым къыфедзы.
ПкIантIэр пагъэу къызызэплъэкIыжькIэ,
Непэ фэмышIагъэр зы Iэбэгъоу пхъэдзы...
Неущ къэхъужьыщта бзый фыкъуагъэр?
Джэуап хъущтыр цIыфым игугъапI.
Ежь ыгу къэкIыжьына къехъулIагъэр?
Зыгу мыпшъыжьрэр огум илъэгапI.
Нахьышъаб сызлъыхъоу жьау Iу шъабэр,
Мэхъуа жьаур имыкIут тыгъэпсэу?
Хэты естын гопэгъоу мэфэ фабэр,
Гу чъыIамэу мыухыжьым пыримыкъоу?..
Мазэр ныкъочъыеу къызыхэкIкIэ,
Ным ихьасэ пкIыхьэу сыхерэщ!
ГукъэкIыжь IэпакIэр зысыухкIэ,
КъэбарыкIэр зыщыIущтыр сихьакIэщ!..

ГъашIэм ижьыхьарзэ сыхэкIэу,
ЫбгъукIэ сыкъэуцоу сыкъеплъымэ —
ЦIыфыгъэм ишапхъэ сикIына?!
Къыслъымыхъурэм ыгу зэпыкIына?..

Уахътэм лъэгукIэтыны зыфэсшIыщт
ЧIыгум гъогу сапэу симыуджэгъумэ..?
КъэзгъэшIэгъэ гъашIэр симылэгъумэ —
ГукъэкIыжь къэблагъэр пкIыхьэм зэфишIыщт.

Тыгъуасэ щегъэжьагъэу сыдэгу.
Непэ сегупшысэмэ, сынэшъу.
КъэсымыIуагъэм неущ гур еубзэку...
Гугъэ ныкъочъыер Iэсэмэгу.
ПсынэкIэчъыр имгъукIыпэу ешъу,
ЗымгъэшъокIми, къимынэжь пIэгу.
Нэфшъагъом шIулъэгъур еубзэгу,
Нэплъэгъу пцIанэр пхъатэ зыпимыхь.
СфэмыукIочIэу сызтенагъэр гъогу гузэгу!

Нэфшъагъом гущыIэ макъэм сыкъигъэущыгъ,
Сигупшысэу гумэкIхэрэм ар япсэлъагъ.
ПкIыхьэпIэ псау слъэгъуным сыфэзэщыгъ,
Къысэушъыйрэ пчэдыжьым ынапэ зэлъагъ.
Шъхьангъупчъэ апчэу къыриутэкIи сипкIыхьэ тэкъуагъ,
Ренэу мэтакъо, гур зэщегъакъо, сыд ащ фэIуагъ?

Шъхьэзэкъонығъэр натIэм итхагъэу зэкIэмыкIуагъ,
Пчэгум уилъадэу укъашъо зэпытми, Тхьэм зэриIуагъ.
Зэ сэрэгубжи, къэбэкъ гъопчагъэр къесэрэщалIи,
Нэфынэ пакIэр пыухъублэблыкIэу пэсэрэупкIа?!
Гум къыпылъади... Лъэ утэшъуагъэм сыкъигъэпщылIи,
Сигъэшъхьахыгъ.
Джыри акъылым зэ серэупчIа?..

Тыгъэнапэр ошъо пхачIэм зыщепсыхрэм,
Иныбжьыкъу мэшIо тэпэу къысфэкIожьы.
Ренэу сиусакIэ къызыущрэм,
Пшэхъо нэпкъ тетхагъэу хэкIокIэжьы.
Лъэуж шэплъ гугъапIэр мэшIобзыеу
Пчъэ IухыгъэмкIэ сиунэ къысшIуекIуашъэ.
Сикъэлэм къыфэмыIуагъэм лъэпэпцIыеу
Шэф остыгъэр фыхегъанэ.
Сыгу мэпкIашъэ...

ИхъупхъагъэкIэ зыкъыуегъаштэ

АдыгэкъалэкIи, Теуцожь районымкIи нотариальнэ къулыкъур зызэхащагъэр шIэхэу илъэс 25-рэ хъущт. Ащ ипащэр зышъхьамысыжьэу ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Хьачмамыкъо Изабелл ары. Мыхэм ямэфэкI ехъулIэу тыгу къыддеIэу тафэгушIо, псаунығъэ пытэрэ щыIэкIэ дахэрэ яIэнэу тафэлъаIо. Изабелли ихъупхъагъэкIэ зыкъызэрэуигъаштэрэм, иIофшIэн сыдигъуи чанэу зэригъэцакIэрэм къащымыкIэу, гъэхъагъэхэр ышIыхэзэ илъэсыбэрэ лэжьэн амал иIэнэу фэтэIо.

Изабеллэ мы къулыкъум зырипащэм къыщегъэжьагъэу макIэп къинэу ылъэгъугъэр,ау шIукIэ, дахэкIэ игугъу аригъэшIызэ лъытэнығъэ къылэжьышъугъ. Министерствэ зэфэшъхьафхэм къыфагъэшъошагъэу щытхъу тхылъи 10-м ехъоу Изабеллэ икабинет идэпкъхэм апылъагъэхэр нэм къыкIедзэх. Ахэм адакIоу «За доблестный труд» зыфиIорэ медальри къыратыгъ.

Изабеллэ Адыгэкъали, Теуцожь районми дэгъоу ащашIэ, ишIушIагъэ зынэмысыгъи щыI Iоу сшIэрэп. Ащ дэжь чIэхьагъэу тхьаусыхэу е мыразэу къычIэкIыжьыгъэу зы нэбгыри сыIукIагъэп.

— СиIофшIэн шIу сымылъэгъоу е симыгъэразэщтыгъэмэ, зы мэфэ закъуи мыщ сыIутыныеп. Краснодар сыкъикIызэ оси, ощхи, щтыргъукIи симыIэу сиIофшIапIэ сыкъэмыгужъоу сыкъызэрэнэсырэ зэпытым ори ущыгъуаз, садэжь укъакIоу хъугъэшъ. Районми, ти Адыгэкъали къарыкIыхэу къысэолIэрэ нэбгырэ пчъагъэр сымылъытагъэми, мафэ къэс нэбгырэ 15 — 20-м къыщыкIэнэп. НахьыбэрэмкIэ Iофыгъо зэфэшъхьафых цIыфхэр къызыфакIохэрэр, ау зэфэдэ упчIэхэр къэуцухэмэ, секретарь-референтым ахэр есэгъэтхыхэшъ, нэбгырэ заулэ зэкъычIэхьэгъум сштэуи макIэп къызэрэхэкIырэр, ащ сиIофшIэн нахь къегъэпсынкIэ. Сэ сымыухэсыгъэ документ гори ухьазырыгъэ хъурэп. Сымэджэ хьылъэу къэкIон зымылъэкIыщтхэм адэжь сащэшъ е сэр-сэрэу сэкIошъ, мылъкоу хэти къыкIэныщтыр къызфэнэжьыщтымкIэ документхэр сэгъэхьазырых. Нотариусым ипшъэрылъхэр, ар Iофыгъо зэфэшъхьафыбэу зынэсырэр, законым ахэр зэкIэ рипхыхэзэ, цIыфхэм адэлэжьэн зэрэфаер шъори шъошIэ. Гъэпсэфыгъо къызэрэсфыхэмыкIырэр гукъаоми, сисэнэхьат анахь шIу сэзыгъэлъэгъурэр цIыф къызэрыкIохэу къыстефэхэрэм садэIэпыIэшъун зэрэслъэкIырэр ары.

Изабеллэ Теуцожь районым ит къоджэшхоу Пэнэжьыкъуае дэс кIэлэегъэджэ унэгъо зэкIужьым къихъухьагъ. Ятэу Шумафэ Хэгъэгу зэошхор къызежьэм кIэлэ ныбжьыкIэ дэдагъ нахь мышIэми, ылъэкI къымыгъанэу тылым щылэжьагъ, текIоныгъэр тидзэхэм къызэрэдахыгъэм лъыпытэу къалэу Краснодар дэт кIэлэегъэджэ институтым тарихъымкIэ ифакультет чIахьи, дэгъу дэдэу къыухыгъ ыкIи ыцIэ дахэкIэ ригъаIозэ, илъэсипшI пчъагъэрэ икъоджэ гупсэ дэт еджапIэм исэнэхьаткIэ щылэжьагъ, джы пенсием щыI.

Янэу Гощпакъэ кIэлэегъэджэ сэнэхьатыр иIэу гурыт еджапIэу N 6-м ибиблиотекэ щытхъу пылъэу илъэсыбэрэ Iоф щишIагъ, ари пенсием кIуагъэ.

ЫшнахьыкIэу Адамэ Краснодар дэт Кубанскэ къэралыгъо университетыр дэгъу дэдэу къыухыгъэу физик-математикэу илъэс заулэрэ ичылэ Iоф щишIагъэу 1986-рэ илъэсым ащ къыщызэIуахыгъэ нотариальнэ конторэм ипащэу агъэнэфагъэу непэ къызынэсыгъэми щытхъу хэлъэу мэлажьэ... Изабеллэ чылэ гурыт еджапIэр къызеухым, Ленинград дэт къэралыгъо университетым чIэхьаным пае ушэтынхэр ытыгъагъэх шъхьае, зэнэкъокъушхоу щыIагъэм пхырыкIыгъэп. Ау пшъашъэм ыгу ымыгъэкIодэу, мэхагъэ гори къызыхимыгъафэу Тэхъутэмыкъуае дэтыгъэ район судым секретарэу Iохьэ, нэужым Краснодар дэт къэралыгъо университетым июридическэ факультет чIэхьэшъ, Iоф дишIэзэ, ар дэгъу дэдэу къеухы. Джащ къыщегъэжьагъэу зыцIэ къетIогъэ IофшIапIэм ылъэкI къымыгъанэу щэлажьэ. Исабый цIыкIоу Азэмат я 3-рэ классым ис. Къалэу Новочеркасскэ фигурнэ катаниемкIэ щырагъэкIокIыгъэ зэнэкъокъум апэрэ чIыпIэр ащ къыщыдихын зэрилъэкIыгъэм пае тыгу къыддеIэу тыфэгушIо, игъэхъагъэхэм ахигъэхъо зэпытынэу, псаунығъэ иIэнэу, насыпышIо хъунэу тыфэлъаIо.

КЪЭДЭ Мухьдин.

Сурэтым итхэр: **Изабеллэрэ ыкъоу Азэматрэ.**

ТЕАТРЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ

«Псэлъыхъохэм» псэлъыхъощтхэр яплъыщтха?

Адыгэ драматургием иклассикэ хэхьэгъэ спектаклэу «Псэлъыхъохэр» республикэм и Лъэпкъ театрэ къыщагъэлъэгъуагъ. Мамый Ерэджыбэ ипьесэ техыгъэу КIуращынэ Аскэрбый ар ыгъэуцугъ. Заулэрэ спектаклэм еплъыгъэхэр чIэсыгъэхэми, хэпшIыкIэу зэкIэми ашIогъэшIэгъоныгъ.

Къоджэ щыIакIэм къыхэхыгъэ спектаклэр жъы хъурэп. КъэшIынхэм сэмэркъэоу ахэлъым уегъэгупшысэ, зэфэхьысыжьхэр уегъэшIых, уепIу. Шъхьахынэхэм, IофшIэным зыщызыдзыехэрэм спектаклэм зыхалъэгъожьын алъэкIыщт. Псэлъыхъо кIуагъэхэм язекIокIэ-шIыкIэхэри нэгум къыкIэуцох, рольхэр къызэрашIыхэрэм уеплъызэ, шIулъэгъум кIуачIэу иIэр нахь къыпкъырэхьэ.

Унагъом исхэм язэфыщытыкI, къоджэ къэбархэр цIыфмэ зэралъыIэсырэр, нэмыкIхэми спектаклэм чIыпIэ хэхыгъэ щыряI. Артистхэм ярольхэр дэгъу дэдэу къызэрашIырэм ишIуагъэкIэ театрэм амалэу иIэм гукIэ зыфэощэ. ПэрэныкъоЧэтибэ, Устэкъо Мыхъутарэ, Зыхьэ Заурбый, Кукэнэ Муратэ, Кушъу Светланэ, Зыхьэ Мэлайчэт, Даур Жаннэ, Бэгъ Алькъэс спектаклэм хэлажьэх. Нэбгырэ пэпчъ зыкъызэIуихыным пае спектаклэр амалышIу фэхъу.

Театрэм сыкъычIэкIыжьызэ, ныбжь хэкIотагъэ зиIэ хъулъфыгъэмэ къаIоу зэхэсхыгъэм сыригъэгупшысагъ.

— «Псэлъыхъохэр» анахьэу зыфэгъэхьыгъэхэр кIалэхэр арых, ау псэлъыхъо кIощт кIалэхэр театрэм щытлъэгъугъэхэп, — къыIуагъ хъулъфыгъэм.

Пшъэшъэ дэхабэ спектаклэм чIэсыгъ, артистхэм Iэгу афытеуагъэх. Театрэр хъулъфыгъэхэм, ныбжьыкIэхэм ашIогъэшIэгъонэу тэлъытэ, тапэкIэ къагъэлъэгъощт спектаклэхэм яплъынхэу тащэгугъы.

Мэзаем и 21-м спектаклэу «Шъузабэхэр», и 25-м «Дэхэбаринэ ихьакIэщ» Лъэпкъ театрэм къыщагъэлъэгъощтых. «Шъузабэхэр» студентхэм апае Адыгэ къэралыгъо университетым мы мазэм театрэм къыщигъэлъагъо шIоигъу.

Сурэтыр спектаклэу «Псэлъыхъохэм» къыщытырахыгъ. Кушъу Светланэрэ Устэкъо Мыхъутарэ рольхэр къашIых.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

КIэухым Iэгуаор «къядэIужьыгъэп»

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Волжанин-ГЭС» Волжский — 93:101 (25:26, 24:27, 23:21, 17:15, 4:12).
Мэзаем и 1-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.
«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 2, Хмара — 13, Иванов — 20, Степанов — 2, Воротников — 34, Тусиков — 6, Тыу — 4, Мэрэтыкъу, Долгополов — 12.

Командэмэ яапэрэ зэдешIэгъоу щылэ мазэм и 31-м Мыекъуапэ щыкIуагъэм бысымхэр щытекIуагъэх, пчъагъэр — 95:84-рэ. ЯтIонэрэ зэIукIэгъур «Динамо-МГТУ»-м къыхьын ымылъэкIыщтыгъэу тIорэп. Шъыпкъэ, аужырэ такъикъхэм зэIукIэгъум къырыкIощтыр къэшIэгъоягъ. ХъурджанэмIэгуаор хьакIэмэ зэкIэлъыкIоу гъогогъуищэ радзи, хэпшIыкIэу бысымхэм апэ ишъыгъэх. Сергей Ивановыр ухъумакIомэ ябэнызэ Iэгуаор къаIэкIихи, очкоуищ дзыгъор дэгъоу ыгъэцэкIагъ: 83:89-рэ. Илья Хмарэ ухъумакIор къызэринэкIи, хъурджанэм Iэгуаор дахэу ридзагъ: 86:89-рэ. ХьакIэхэр апэкIэ къилъыгъэх, ау пчъагъэм хагъэхьон алъэкIыгъэп. С. Воротниковым шапхъэхэр еукъох — хьакIэмэ уахътэр «зэракъудыирэм» фэшI. Илья Цоковым тазыр дзыгъохэр тIогъогогъо зегъэцакIэхэм зэ нэмыIэми хьагъэм Iэгуаор ридзагъэп.

ЕшIэгъур аухынкIэ секунд заулэ къэнагъэу Сергей Воротниковыр кIуачIэкIи, IэпэIэсэныгъэкIи хьакIэмэ аIэкIэкIи, хъурджанэм Iэгуаор ригъэфагъ: 89:89-рэ. «Волжанин-ГЭС»-м секундитфэу къэнагъэр егъэфедэ, хьагъэм Iэгуаор ридзэнэу ыпэкIэ къылъэкIуатэ, ау бэп къыдэхъугъэр, щитым Iэгуаор къызегъэлъэтэжьым, С. Воротниковым ухъумакIор къызэринэкIыгъ, Iэгуаоу хьагъэм ылъэныкъокIэ ыдзыгъэр, хъурджанэм ригъэфагъ шъхьаем, секундныкъо фэдизкIэ гужъуагъэ. ЕшIэгъу уахътэр зэраухыгъэм фэшI судьям макъэ къыгъэIугъ.

Такъикъи 5 командэмэ къарати, зэнэкъокъум паублэжьыгъ. ТибаскетболистхэмIэгуаор «къямыдэIужьэу» къыщыхъугъ. Хъурджанэм рагъафэ ашIоигъоу бэрэ адзыгъ, ау пчъагъэм хагъэхьошъугъэп. Н. Гафаровым, О. Игумновым, нэмыкIхэми хьагъэм Iэгуаор радзагъ. Тибаскетболистхэм О. Игумновыр ешIапIэм «щызэтыраIэжьэн» зэрамылъэкIыгъэр «Динамо-МГТУ»-м хэпшIыкIэу къегоугъ. Очко 29-рэ О. Игумновым ригъэкъугъ.

— КIэухым хьакIэмэ Iэгуаор адзы къэс хьагъэм рагъафэщтыгъ, тэ къытэхъулIагъэр сшIэрэп, Iэгуаор «къытэдэIужьыщтыгъэп», — къытиIуагъ «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьаIэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым.

«Динамо-МГТУ»-р апэрэ чIыпIищыр зыIыгъ командэмэ ащыщ. Мэзаем и 12 — 13-м ыкIи и 15 — 16-м Липецкэрэ Тамбоврэ ащешIэщт.

Сурэтыр «Динамо-МГТУ»-мрэ «Волжанин-ГЭС»-мрэ язэIукIэгъу къыщытырахыгъ.

ФУТБОЛ

«Зэкъошныгъэм» имафэхэр

Мыекъопэ футбол командэу «Зэкъошныгъэм» 2011-рэ илъэс ешIэгъум зыфегъэхьазыры. Мы мафэхэм футболистхэм яIэпэIэсэныгъэ стадионэу «Юностым» щыхагъахъо, клубым къырагъэблэгъагъэхэм яухьазырыныгъэ ауплъэкIу.

«Зэкъошныгъэм» идиректор шъхьаIэу Нэтхъо Адам тызэрэщигъэгъозагъэу, 2011-рэ илъэс ешIэгъур мэлылъфэгъу мазэм и 10-м аублэщт. «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьаIэу ЗекIогъу Мурат япащэу футболистхэм Iоф адашIэ.

Мыекъуапэ икIымэфэ зэIухыгъэ зэнэкъокъухэм ахэлэжьагъэхэр нэбгырэ 25-рэ хъухэу «Зэкъошныгъэм» къырагъэблэгъагъэх. Республикэм щапIугъэ кIалэхэр командэм нахьыбэ хъухэу аштэнхэм пащэхэр пылъых. КIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэмэ ащапIугъэхэр «Зэкъошныгъэм» хэтых.

Ныбджэгъу ешIэгъухэр тифутболистхэм Мыекъуапэ щыряIэщтых, анахь дэгъоу зыкъэзыгъэлъагъохэрэр «Зэкъошныгъэм» аштэщтых.

ДЗЮДО

НыбжьыкIэхэм загъэхьазыры

Урысыем икIэлэеджакIомэ дзюдомкIэ язэнэкъокъухэу кьалэу Волжскэ щыкIуагъэхэм Адыгэ Республикэм ибэнакIомэ медалитIу къащыдахыгъ. Олег Саниным апэрэ, Чыназыр Тимур ящэнэрэ чIыпIэхэр къызэрэдахыгъэхэм фэшI тафэгушIо.

Олег Саниныр Джэджэ станицэм ия 9-рэ класс щеджэ, тренерэу зыгъэсэрэр Адзынэ Алый. Килограмм 60-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп щэбанэ. Чыназыр Тимур Мыекъуапэ ия 5-рэ гурыт еджапIэ ия 9-рэ класс икIэлэеджакIу, кг 50-м нэс къэзыщэчырэмэ янэкъокъу. Урысыем изаслуженнэ тренерэу Сергей Шутовымрэ тренерэу Джони Липаридзерэ Т. Чыназырым ипащэх.

Къыблэ шъолъырым иныбжьыкIэмэ дзюдомкIэ язэIукIэгъухэм Олег Санинымрэ Чыназыр Тимуррэ хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къащыдахыгъэх, Урысыем икIэух зэнэкъокъухэу мы мазэм щыIэщтхэм ахэлэжьэнхэу загъэхьазыры.

Сурэтым итхэр: **дзюдомкIэ бэнакIохэу Олег Санинымрэ Чыназыр Тимуррэ, тренерхэу Сергей Шутовыр, Адзынэ Алый, Джони Липаридзе.**

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахы. Къэтхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр
4335
Индексхэр
52161
52162
Зак. 268

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00